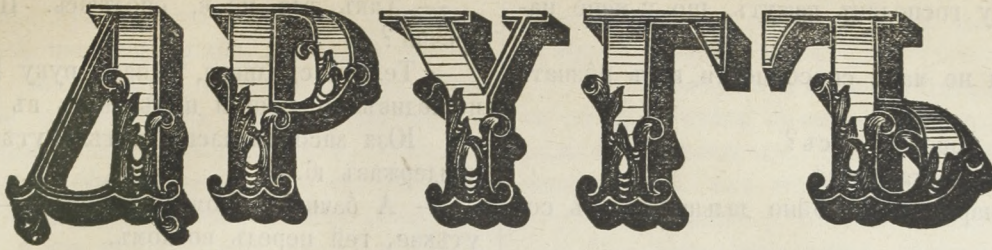

Выходить 1 и 15.
каждого мѣсяця.

ПРЕДПЛАТА:

на годъ . 4 зр.
на півъ г. 2 зр.
на кварталъ 1 зр.

Редакція и адміністрація
улиця
Краківська ч. 19.

Неопечатані
рекламаціи
приймаються
на почтѣ
безплатно, и
у-
взглядаються
лишь до 14 дней.

ПИСЬМО ЛІТЕРАТУРНЕ.

ПОСТУПОВЕЦЬ.

*Оадей роди Івана,
Ісая роди Петра;
Отъ одушки болявана
Какого ждаты добра?*

А. С. Пушкинъ.

Онъ щирый чоловікъ! И слова протівъ того!
Онъ любить всё своё и не поуститъ своего,
Хоть рака лазь!
Онъ кождому якъ разъ у очи скаже смѣло:
„Се зле, а се дурне“ и „не твоє въ томъ дѣло, —
„До сѣго зась!“
Онъ чесный чоловікъ! Коли свариться зъ вами,
Доказувати вамъ не стане кулаками,
Що „ось я правъ“;
Онъ чесно васъ ганьбить, хоть въ запалѣ не знае,
Що правды й логики въ словахъ его не мае,
Мовъ бѣсъ ихъ взявъ.
Та лишь одно бѣда, що хоть ище й півъ кони
Не числитъ лѣтъ, — уже одну, незмѣнну вхопивъ
Идею онъ, —
Уже якъ разъ дійшовъ до жерела науки,
Всю мудрость высербавъ безъ праці и безъ мѣки, —
И лишь гуде, мовъ дзвонъ.
Теперь уже нѣ кусъ! — Онъ чоловікъ скончѣный,
Ѥму й якъ гадки, абы й якъ ученый,
Не новина.
Хоть думаешь: Де онъ того ума набрався?
Хиба тогды, якъ ще изъ буквара навчався,
Що — *нашъ-азъ*, на.
Но зъ жартомъ прочь! Онъ мужъ май-мощно серіозный,
Для него весь вашъ трудъ никчемный, куріозный,
Дитяча гра;
Онъ выросъ вже давно изъ праці для народа;
„Гмъ, гмъ, — — бо то менѣ часу и труда шкода
„Робить на себе тра.“
Но хоть не Цицеронъ, хоть не ораторъ славный,
Онъ на словахъ герой, онъ вѣрогъ вѣчный, явный
Екстрѣмовъ всѣхъ...
„Я, я за поступомъ, — но тѣ гадки новин,
„То згуба наша... гмъ... и на екстрѣмы тѣи
„Пристати — грѣхъ!
„Я люблю свой языкъ! Но кто го „коверкае“, — —
„Де можна... такъ... якось... провинциализмы пхае,
„Той вѣрогъ мой!
„Я згоды хочу, — но не змѣню гадки свои!
„Божъ такъ чѣпатися разъ тои а разъ сѣи!
„То... гмъ... застой!
„Я люблю свой народъ! Но кто зъ выкидае, —
„Той, — будьте ласкавы... усѣ тутъ упадае!...
„То... то дарма!

„Най буде поступъ, — но екстрѣмы, — храни насъ Боже!
„А впрочѣмъ, — говорѣть хоть сто лѣтъ, — не поможетъ,
„Даруйте, но сѣ такъ, то рады вже нема!“

Миронъ***.

НА-ПОТЕМКИ.

(Продовженъе).

— Дякую. Добре, що могу выпростуватись по
такій вѣдъ.

— Якажъ дорога!

— Порохи, що й свѣта Божого не видно.

— Але вы таки до насъ на вакаціи? промовивъ
о. Аполинарь.

— Такъ и есть; я бувъ такой смѣлый, щомъ
скориставъ зъ вашего запрошенья.

— Ярко що йно говоривъ, що малисьте ѣхати
на якусь лекцію?

— Хто, я? Певно скомпонувавъ! Побѣгъ кудасъ
горою, а мене оставивъ на возѣ; я злѣзъ на по-
двѣрю и ледво сюда долбукався. Въ покояхъ нема
нікого и въ кухни нема.

Справдъ Ярко смѣявся, що такъ справно здур-
ивъ усѣхъ.

— Ёй но, но, дурисвѣте, навчу я тебе стар-
шихъ дурити, — грозила тѣтка Анна Яркови, що
мѣжъ тымъ вже обѣгъ усѣхъ кльомбы и бачився вже
съ Юзею, передразниуючисъ за букетъ.

— Збиточникъ, онъ вѣчно такой самый, промо-
вивъ Телюкъ, — менѣ видится, у него така сама
натура, якъ у васъ.

Послѣдній слова сказавъ до панни Зосі.

— До кого, до мене? запытала она.

— А такъ, до васъ, княжно.

— Чого мене господинъ такъ называютъ?

— Чи я се такъ называю?

— Добре вамъ теперь смѣяться, сказавъ о. Апо-
линарь — але тогдѣ наблись мы добре страху. Не
знаете, що сталося съ тымъ напастникомъ шала-
путою?

— Що? Взявъ и поѣхавъ кудасъ.

— И не розъяснилось дѣло?

— Не знаю, не звѣдувався.

— Але чому господи́нь кажуть, що у мене нату́ра Ярка?

— Абож я не мавъ спосо́бности васъ по́знати у Львовѣ?

— За такъ короткій часъ?

— Для мене достаточный.

О. Аполина́рь преспоко́йно дальше пака́въ со́бъ файку.

— Ну, ну, — промовивъ, не выпускаючи файки зъ устъ, — пре́цѣнь вже поставився на ноги мо́й Ярко. Але я певный, що бо́льшу часть вамъ, господине, завдячити маю. Я вамъ дуже благодарный.

Тутъ знисходячо устивъ на ново руку Телюка.

— О, певно, що се бо́льше пана директора заслуга, нѣжъ того... того... (тутъ тѣтцѣ що йно не врывалось: „урвителя“; но якось стямилась ще на встрѣчи).

— Э, панство, виджу, передаєте. Що бы я мо́гъ, якъ бы ёму не схотѣлось? Лѣйкою розуму въ голову не влью.

— Та мо́й Ярко мае талантъ, но не хочется ёму учити: сваво́льний.

На ту тему и на другі тымъ подѣбний, що звичайно горячо обговорюються по случаю приѣзда на вакаціи, зѣйшло незамѣтно четверть години.

Рада семейна т. е. о. Аполина́рь и тѣтка Анна рѣшили, щобъ Ярко вчився по́дъ окомъ Телюка по́дъ часъ вакаціи и повторивъ те, що давнѣйше занедбавъ.

Тѣтка Анна дуже вподобала со́бъ Телюка, та и Зося якъ разъ змѣнила сво́й поглядъ. Таже онъ найперше до неї заговоривъ, таже онъ явно сказавъ, що на ню дуже уважавъ! И малая Юзя видимо занялась нимъ: опершись о побѣленный, деревянный стовпъ Ганку и встроивши пальчикъ въ губу, дивилась она пильно своими повными оченятами на не́го, зважала на кождый найменшій рухъ ёго.

— Всѣ то дуже добре, промовивъ Ярко, — але мы голодні, принаймѣй я дуже таки голодный. Не знаю, якъ тамъ панъ директоръ, — най со́бъ говорить, але менѣ тѣтю дайте хочъ кавы.

Опамяталась на те тѣтка, звичайно хозяйка. Оглянувшись кругомъ и побачила Зосю не въ фіолетовѣй сукни, а Юзю съ пальчикомъ въ губѣ.

— А ты паскудна! — и ударила Юзю по руцѣ ажъ лоскотъ пошовъ.

Юзя зачервонѣлась, скрывилась на плачъ, закрыла лице рукавомъ и одвернулась; но Телюкъ запримѣтивъ се и зара заступився:

— А то панъ немилосерднй, за що таку красну панночку бити?

Онъ приступивъ до Юзи и уцѣлювавъ ея ручку, червону отъ удару. Юзя ще бо́льше захова́лась у рукавъ.

— Вы бо, пане директоръ, геть менѣ еѣ розпечистите. Она похожа на Ярка.

— Такъ зле не е, сподѣюсь. Правда, що ты кречна?

Телюкъ схилився, однявъ руку Юзи одъ лица, погладивъ по лицу и поцѣлювавъ въ чоло.

Юзя засоромилась и хотѣла утѣчи, но Телюкъ придержавъ ю.

— А бачите, промовила тѣтка, — яка кречна, утѣкае, гей передъ вовкомъ.

Юзя силувалась врыватися.

— Но, но! крикнула тѣтка, — ты зъ лѣса?

Бѣдне дѣвчатко розплакалось въ рукахъ Телюка.

— Ось маєте, то нашій дѣти всѣ такі якісь! и тѣтка заломила руки.

— Цыть, цыть, — втихомирювавъ о. Аполина́рь свого любимця, ласкаючи по головѣ.

— Те сваво́льне, ренетувала за той часъ тѣтка Анна, — те розтрѣпане, непослухъ, те зновъ плаксиве... Господи, годъ вже выдержати. Бачите, ось ту (она всказала на Зосю), знае, що чужій люде приѣдутъ, нѣ, бабрается поти въ своихъ квѣтахъ, обмурается, обгидится, ажъ не застануть еи. Чи красно се? що со́бъ подумаютъ? — нехлюйна.

Зося на ті слова втѣкла до хаты. Телюкъ видѣвся приневоленнымъ заступитися и за Зосю.

— Противно, кождый чужій подумает: господарна, дармо не сидитъ и до зеркала не придивляется.

— Такъ, такъ, въ очи, — а по за очи, хто знае, що?

Телюкъ не знавъ, що мае казати. Онъ не давъ поводу, щобъ го посуджали о обмѣвнѣсть; а пре́цѣнь сказане до него односилось. О. Аполина́рь виѣшався теперъ, стараючись затерти зле вражнѣе Телюка.

— Этъ, бо вы, Анно, всегда на людей дивитесь черно!

— Нѣ, нѣ, не то, — промовила Анна, котра справдѣ не такъ зле того разу думала, якъ сказала, — противно, кажу, що люде въ правѣ такъ судити: якъ ты видятъ, такъ ты пишуть.

На щастье зъ дальшого клопоту звинятися выбавивъ Ярко, котрый мѣжъ тымъ розпорядився въ покояхъ, и съ помощью Гандзи, старой служниці, що выбавила и выняньчила всѣхъ дѣтей о. Аполина́ра, (и проте, якъ бы належала до семей и зазнавала великого довѣрія), — приладивъ стѣлъ до по́двечѣрка та й самъ вже затинавъ грубу байду хлѣба зъ масломъ. Ярко явився въ дверохъ на Ганку и сказавъ:

— По́двечѣрокъ вже готовъ. Гандзя заразъ подае каву.

При тѣмъ вкусивъ онъ свою байду, видимо собовъ довольный.

— А, то прошу, прошу до покою, — промовила Анна.

За ко́лька хви́ль сидѣли вже всѣ при столѣ въ їдальни.

Помешканье було досить просторе и веселе. Пять покои́ковъ, пекарня, кухня, спижарня и сѣни складались на нѣго. При пекарни заразъ була їдальня, котра служила и за спальню для тѣтки, дальше въ одинъ бѣкъ покои́къ дѣвчаты — Зосѣ и Юзѣ, а въ другій бѣкъ покои́къ, зъ которого выходило на ланокъ и городець; дальше слѣдувавъ великій покѣй и ще дальше одинъ менчий покои́къ, що бувъ и канцелярією, спальнею, кабинетомъ и пр. пр. о. Аполинара. Зъ нѣго выходило до сѣней а зъ тыхъ въ одинъ бѣкъ до кухоньки, въ другій до пекарни а въ третій на подвѣрье.

За тыхъ кѣлька мѣсяцѣвъ, що проминули ѿтъ спровадження о. Аполинзра, запроваджено скрѣзь якъ найбѣльшій ладъ. Всюда видно було дозѣръ, бачне око, робочу руку. Великій покѣй бувъ навѣтъ роскошно пристроеный: кананы и крѣсла обивані зеленою матерією съ пасами жовтими и синими, подлога запускана воскомъ и въ части закрыта диваномъ, що лежавъ подъ столикомъ, фїранки чисті, бѣлі, кѣты по ѣкнахъ и на однѣмъ столику, стѣны малѣвані въ синій кѣты, — а на стѣнахъ цѣла галичка Русь въ фотографіяхъ.

— Панъ директоръ каву? — запытала тѣтка Анна, обѣймаючи при столѣ дѣяльність хозяйки.

— Прошу.

— А я волю вже таки кисле молоко, — обѣзався Яркъ, смаруючи собѣ на ново другу пайку хлѣба.

— Що, що? тобѣ все чогось забагається!

— Лѣкарѣ у Львовѣ и скрѣзь по божому свѣту тѣлько ѣ ординуютъ кисле молоко на лѣто. Дуже здорове...

— То, то, то. Та що за пожива въ нѣмъ? Лучше пий те, що и другі. Ще за молокомъ ходити до погребу.

И тѣтка ставляла по черзѣ склянку за склянкою кавы передъ Телюка, о. Аполинара и Ярка.

— А де Зосѣ? — Зосю!

— Иду, иду.

И Зосѣ явилась изъ своей кѣмнатки, убрана по наказу острои тѣтки.

— Сѣдай!

Зосѣ сѣла, но зъ сорому не смѣла ще очіи до горы подняти, она зъ ѣтказалась ѿтъ кавы.

— А ты, плаксо?

— Я не плакса! — майже крѣзь слѣзы промовила Юзѣ.

— Тихо дитинко, не плачь, — втихомирявъ о. Аполинаръ, — не дразнѣтъ бо еи!

Мовчки стали всѣ їсти. Яркъ першій покѣничивъ, выбѣгъ до пекарни а за хвилию широко ѣтворивъ двері, несучи спорый молочнякъ кислого молока, що зъ погребу принесли Гандзѣ.

Згорблена старуха съ пооранымъ, мовъ вѣскъ

жовтымъ лицѣмъ несла за нимъ талѣрь и деревяну ложку. Се була Гандзѣ.

Съ тріумфуючою міною поставивъ Яркъ горщикъ на столъ и ставъ поданою ложкою збирати на тарѣль густу сметанку, що, мовъ сафіянъ, полыскуючись покрыва всю поверхність молока.

— Ѡтъ такого у Львовѣ менѣ!

При тѣмъ перекинувъ горнець (щобъ скорше наляти) и ажъ по серветѣ розбрыскалось густе, якъ драглѣ, молоко.

— Эхъ то незграбный! — промовила Зосѣ и стала стирати. Она взяла ѣ собѣ другій тарѣль, назбирала трохи сметанки, долила молока и сѣла. Телюкъ помалу запускався въ бесѣду съ о. Аполинаромъ; ѣнъ зиркавъ зъ подъ ѣка на Зосю, любивався еи красою, еи повною статью, еи швидкими рухами. Она видѣла те, и ще гѣршѣ поломенѣлась.

— А що тамъ нового у Львовѣ, — пытавъ о. Аполинаръ, ставляючи порожну склянку ѿтъ кавы и обтираючи губу ѣ сервету. Юзюню! дай по менѣ фѣйку!

— Этъ, багацько ѣ нѣчого! не знати зъ котрой бочки ѣ начинати, — ѣтповѣвъ Телюкъ, спѣшучись и собѣ чимъ борше допити свою каву.

Помалу завелась бесѣда то про те, то про се. Приемножь ѣно ѣ говорится, коли сидишь при заставленѣмъ столѣ, та не маешь инчѣй журѣы, крѣмъ той, щобъ свое черево добре натасувати.

Тѣтка Анна найбѣльше говорила. Она оповѣдала, якѣ мала клопоты, закимъ урядила всѣ послѣ перевозинѣ.

— Всѣ ту красче, нѣжь у Мазовѣ, и хата догѣдна, и будынки хоть куды — завтра мусите, пане директоръ, всѣ оглянути — и земля добра, — пасовиско добре, — тѣлькожь люде, охъ! то не люде, то товарины! Послухати, они ту не знаютъ, проси, моли, нѣ! А яке то всѣ зарозумѣе, крѣбрне! Господи, якъ жию, щось подобного не видала!

Тѣтка Анна зацепила ѣ слабу струну Телюка. Очи у нѣго заискрились. Схопився.

Бувъ ѣнъ родомъ мѣщукъ, походивъ зъ убогой мѣщанской родины зъ Городка, та добре придивився бѣдѣ нашего убогого люду. Мѣщане Городка не далеко ѣтскочили ѿтъ селянѣ. Якъ бы не сукняна ѣпанча, не булобъ таки жадной рѣжницѣ; они такъ добре землеробы, якъ и всѣ хлоны, такъ добре темни, всѣми поневѣраніи, выискуваніи, якъ и каждый другій темный нашъ христіанинѣ, — а зъ бѣдолацтва ихъ та нужды мѣгъ ѣнъ нехибно заключати на подѣбну нужду...

— Такъ? — попытавъ ѣнъ дрожащимъ голосомъ, а були панѣ хочъ въ однѣй якѣй хатѣ? Придивились панѣ, чи мають тѣи крѣбрні люде часу на послуханье?

— Га, га, та чомъ бы имъ не мати! (зызоока

тётка не добачувала зрушенья Телюка, она тягнула дальше) якъ ихъ въ хатѣ душъ сѣмъ, ѓсѣмъ або й бѣльше, багацько значить, якъ одно прийшло бы тамъ днину жати? Детамъ, розпаскудженъ таки такъ. Ту тѣлько за семей снѣпъ! Инакше й не говори. Ты ори, сѣй, ходи, доглядай, а жнець потѣмъ бере семей снѣпъ! Почекайте, сѣго року таки я возьмусь до нихъ инакше.

— Та якже?

— Побачите самѣ. Толоку зроблю, музыку обѣцяю, вечеряти подамъ.

Телюкъ замовкъ и придусивъ въ собѣ те, що мавъ казати.

— Якъ же й те не поможе — тягнула тѣтя, — начну инакше. Абожъ то ксѣндзъ не має нагоды? Чи весѣлье, або що, припѣмну кождому зъ особна. Побачите, за кѣлька лѣтъ укоськаю.

О. Аполинаръ, хочъ и незаймався господаркою, видимо годився съ выводами своей сеструй: ѓнъ ласкаво глядѣвъ на ню зъ подлѣбья — лице звернене було до файки — и „благодарно“ осмѣхався.

— Кажу вамъ, панѣ директоръ, — репетувала свое Анна — то скотина, не люде, на вдячѣсть и не надѣюсь. Треба самому ѓдвячуватися... Та й звычай ту якъ? Якъ бы жаднѣ! И те съ часомъ змѣнимо! На весѣлья принесе курку або й то нѣ. За похоронъ газды ледво пять паперѣвъ...

— За Службу Божу й не чувати, — вставивъ о. Аполинаръ, — тутъ Служба якъ въ недѣлю, то зновъ ажъ въ недѣлю.

— Якъ бы не та свята земля, то прийшло бы зъ голоду згинутѣ.

— Алежъ и подѣльска земля сторицею родить! замѣтивъ Телюкъ, хочаи звернути немилу для нѣго бесѣду на що инче, — ту, кажутъ, земля стане за всѣ церковнѣ приходы. Ихъ бы й не треба зѣвсѣмъ, щобъ бѣдныхъ людей ще бѣльше не нищити та не ѓтхилувати ѓтъ себе.

— Ба, прихильте ёго до себе, ховайте го за пазуху, а ѓнъ укуситъ васъ, якъ та замерзла гадюка въ казцѣ, — твердила все свое тѣтка Анна, безперестанку дивлячись на кѣнчикъ своего носа. Повѣрте, панѣ господине, не варто за нимъ розбиватися! Хлопа смаруй медомъ, а ѓнъ все смердитъ чосникомъ!

Вся мана спала зъ очей Телюка. ѓнъ вѣхавъ до о. Аполинара въ инчѣй надѣи, а найшовъ те саме, що и скрѣзь, де му лучилось бувати. Колибъ о. Аполинаръ бувъ справедливымъ патріотомъ, якъ ёго окричали, чи почувъ бы ѓнъ такѣ рѣчи въ ёго хатѣ — при немъ же! Тѣтка Анна ѓттрутила на всегда Телюка ѓтъ себе. Неодолима антипатія овладѣла нимъ. Съ той хвилики минавъ ѓнъ ю, якъ злу долю.

Телюкъ не хотѣвъ першого вечера въ гостинѣ

довшою суперечкою занепокоити... ѓнъ вставъ съ болячимъ сердцемъ, обтеръ каплѣ поту, що му вступили були на чоло, и вѣйшовъ подъ позоромъ духоты на ганокъ.

Выходячи глянувъ ще на Зосю. Еѣ видно не обходивъ той цѣлый разговоръ зѣвсѣмъ инчого. Власне бо зѣвнула такъ щиро, ажъ вѣ слѣзы стали въ очохъ.

— Де те „благородіе“ душѣ? подумавъ ѓнъ, — я перенять такими рѣчами до глубины, а она зѣває!

Не минуло и пять хвиль, за Телюкомъ явилось цѣле товариство на ганку. Нѣхто незапримѣтивъ бувъ до теперъ великого зрушенья Телюкового, томужъ усѣвши на лавцѣ зачавъ о. Аполинаръ на ту саму тему дальше.

— ѓтъ бачите, примѣромъ, я вже 18 лѣтъ священникомъ, ревню и щиро выповняю свои обовязки, роблю навѣтъ бѣльше, якъ треба, высвѣдчаю добродѣйства, — а думаете, трапився менѣ хочъ одинъ случай вдячности? Куды, куды! — нашъ хлопъ то правдивый звѣръ.

— Та якъ вы, Всечеснѣйшій, можете щось подѣльного и подумати! Тажъ вы проповѣдникъ слова Божого, — промовивъ Телюкъ гнѣвно, — ваше дѣло просвѣтити хлопа, сли такѣ темный.

— Добре, добре. Абожъ ѓнъ хочется просвѣтити? Якъ бы въ школѣ и церквѣ давали горѣвку за дармо, а то може бы принадилисте, — може бы приходивъ, — а такъ упирается и того и сего. Нашъ хлопъ нѣколи не дастся просвѣтити.

— Що? абожъ ѓнъ має иншу душу, якъ вы? перебивъ Телюкъ, приступаючи до о. Аполинара; та якъ ёго не просвѣтите, то ѓнъ и не просвѣтится, бо й не знае, на що му того, — се дѣло интеллигенціи. Але чомужъ бы не дався просвѣтити?

— Позвольте, господине, начавъ о. Аполинаръ, я вже старшій — досвѣдченѣйшій. Якъ я бувъ въ вашихъ лѣтахъ, и по моѣй головѣ лѣтали мрѣи. Теперъ инакше! Знаю я вже, що не варто жертвуватися за народъ. Я народолюбець, — того менѣ не заперечите, — але и знаю народъ зъ практики. Вы ёго научайте, грудей си збавляйте, а таки не пригорните до себе, — леда подшентамъ арендаря дастся звести. Вже то вы твердѣтъ свое, а я обстаю при своѣмъ.

О. Аполинаръ розгарячився необычайно. Наговоривъ стѣлько неспѣдвано, „народолюбного“, що Телюкови волосье ставало на головѣ; протесты и доводы остали безскуточными. О. Аполинаръ твердивъ съ цѣлою певностью, що поступъ народа нашего не мыслимый, що тѣлько священники, вздвигнувши Русь 48-го року, поддержуютъ ю що силы, — що полѣпшенье дотации клеру може спасти Русь ѓтъ загубы, — що сли якѣй священникъ и дре хлопа, то на тѣмъ ще нѣчого такого злого, — ѓнъ бо приневоленъ старатися на

свои діти та и жити якось одповѣдно до стану.

Телюкь споривъ такожъ не менче горячо; ѓнѣ подивлявъ вузкій погляды всечестного отця, удивлявся недостатку майже елементарныхъ понятій, гнѣвався на тую зарозумѣлость, съ якою боронивъ противникъ свою мудрѣсть. Тѣтка Анна давно усунулась до пекарній розпоряджувати въ господарствѣ, Зося слухала и звѣдала, Ярکو сидѣвъ въ покояхъ и щось тамъ порався. Юзя такожъ не сидѣла на ганку. Спѣръ вели тѣлько Телюкь и о. Аполинарь, безъ всякой личной звязи, — вѣчно перебиваючи одинъ другого, вѣчно ѓтскаючи ѓдъ рѣчи.

— Татуню, — промовила Юзя, швидко надбѣгши зъ покою, — прийшли до хресту.

— Ну, видите, — съ новымъ запаломъ гнѣву промовивъ о. Аполинарь, — ось и маєте, кѣлько разѣвъ прошу, молю: „приходѣтъ завчасу до хресту“, де тамъ, упертый мудъ! Коли вже часъ спати, тогдѣ ѓнѣ до Егомостя. Иди му теперъ на услуги, а чи ѓнѣ знае то оцѣнити? — належится ёму.

При тыхъ словахъ побѣгъ о. Аполинарь до пекарній, де дожидали кумы.

Телюкь и Зося остали на ганку самѣ. Довго не говорили нічого. Темна нѣчь окружала ихъ изо всюда. Ясній зорѣ и мрачна молочна дорога тѣлько й освѣчували чорное небо. Селомъ запанувала вже тишина, лишъ зъ далеку ѓдъ рѣки чути було троха плескъ колѣсъ млына, що оподаль заховався мѣжь купкою вербъ и ѓльхъ. Лѣсъ на противнѣмъ горбѣ дрѣмавъ весь въ мрацѣ, тихій, поважный. У воздусѣ була якась мягкѣсть, якась свѣжѣсть, якась просторѣсть, що и грудь чоловічка мимохѣтъ вѣльнѣйше та приємнѣйше дыхала, и духъ веселѣйшавъ, — кидавъ земній шары.

— Чудно у васъ! — шепнувъ Телюкь, мовъ бы боявся голоснымъ говоромъ занепокоити ту тишину. Чудно у васъ! — повторивъ ѓнѣ вдруге, коли ёму нѣхто не ѓтновѣдавъ.

— Подобались вамъ нашѣ стороны? — запытала несмѣло Зося.

— Стороны дуже, але не люде.

— Не люде? а то якже? таже ось ино що боронилисье нашихъ людей, хочъ, ей Богу, несправедливо. Я сама переконалась, що тутешній люде недобрѣй.

— И вы такъ само?

— Бо се правда; доконаетесь, якъ захочете.

— Алежъ я говоривъ въ загаль о людяхъ, не конче о мужикахъ, бо съ тыми ще и не говоривъ.

Зося зрозумѣла, що хотѣвъ сказати Телюкь, — замовкла. Досада и гнѣвъ волнували нею: „я не подобалась ёму, и ѓнѣ то каже менѣ въ очи, та ще до того такъ насмѣшливо“. Зося й не думала о тѣмъ, що чоловіккъ може неподобатись и зъ своихъ переконанъ, зъ своихъ засадъ.

Настала зновъ тишина. Телюкь зѣйшовъ въ

огородець, глядѣвъ на зоряне небо, на падучѣ звѣзды, на мракою сповитѣ сѣножати. Зося вернула до хаты.

Въ пѣвъ години опѣсля сидѣли ще разъ всѣ при вечери. О. Аполинарь охрестивъ власне дѣтину, прото сѣдаючи до столу объявивъ, мовъ для своей обороны, що не додержавъ грозыбы:

— Якъ бы не трапило на присяжного, бувъ бымъ нагнавъ, а такъ ще сей разъ пустивъ.

— Впрѣчѣмъ, — тягнувъ по хвили, — ѓнѣ извинявся, що кумѣвъ не мѣгъ такъ скоро зѣбрати та що дѣтина слаба. Бо, знаете, звичайно тѣлько и прилѣзе мужикъ, пьяный якъ нѣчь, та белендить, що бувъ цѣлый день на роботѣ.

— Оно певно й правда, — промовивъ Телюкь, — якъ робочѣй часть, чомужъ не мавъ бы бути на роботѣ, годѣжь ёму за дня тратити дорогу годину.

— Охъ, вы, господине директоръ, ще дуже идеалисть. Я, я кажу вамъ зъ практики. Не такъ оно, якъ выдается.

На тѣмъ и закѣнчився першого вечера драгливый спѣръ.

VII.

Телюкь, якъ выше вже згадано, бувъ мѣщукѣмъ, сыномъ народа, и чувъ всѣмъ сердцемъ цѣлу нужду народну. Придивлявся ѓнѣ зъ близька, якъ то изо всѣхъ бѣкѣвъ експлуатується той темный людъ, що, правда, сидить у всѣхъ Русинѣвъ всегда на кѣнци языка, но не въ сердци.

Телюкь зрѣсь середѣ нашихъ партій, тому и знавъ ихъ хибы. Одна и друга наша, ба и шляхецко-польска, уважають себе, кожда выключно для себе, народными. А якъ мало знаютъ народъ! Задачу народовця Русина понимавъ ѓнѣ инакше, нѣжь одна и друга партія, що сварится тѣлько за языкъ, за буквы, а если и голосить про просвѣту, то бѣльше фразами изъ-за моды часу.

Сли о. Аполинарь сказавъ о нему, що ѓнѣ идеалисть, — то назва та була дуже прицѣльна. Телюкь бувъ щирый, безкористный идеалисть, готовый для всѣхъ на земли сотворити небо, готовый пожертвуватись за бѣдного упослѣженного и вызыскуваного „молодшого брата“ та и тымъ безконечно выше стоявъ ѓтъ своего „реального“ противника. Не національну сторону превозносивъ ѓнѣ, — якъ се майже безъ вынятку у насъ дѣється и до теперъ, — а соціальну, котра, по ёго переконанью, сама собовъ обнимае першу, но котра за те дозволяє станути на ширшѣмъ свѣтоглядѣ, доразу выяснити залутанѣй понятія о народѣ.

Не спорами изъ-за приналежности до 17-ти або 62 миліѣнѣвъ, изъ-за введеня „общерусского языка“ яко книжного, слѣдуе спасати тутешній народъ галицкій ѓтъ цѣлковитого зъубоженя и деморализації, — до того треба чогось бѣльше ре-

ального та пожиточного. Онъ и кинувся студіювати народъ изъ ёго соціального боку.

Багацько заприми́тивъ онъ такого, що, якъ здорове зерно, кинене въ плодovиту землю, моглобъ принести несподіваний пожитокъ. Та не доводилось ёму посѣяти ту здорову свою гадку на плодovитый грунтъ. Онъ обертався звичайно мѣжъ такими людьми, котрі здавна подавали скорше на пѣскову пустыню або на кам'яну ялову гору, нѣжъ на чорноземъ.

Спытаєте, чомужъ не дѣлавъ онъ мѣжъ академіками? Хто знае роздѣлъ молодыхъ силъ въ 1873. р. и скорше на два противні таборы, хто знае близше обставини тогдашній, — той не подивується, що и тутъ не було поля для Телюка.

Безъ пониманья самыхъ себе, безъ желанья зблизитись и спільно порозумѣтись надъ тількими дѣлами, нашій академічій товариства стояли зашкаралушений одно супроти другому, якъ двѣ скалѣ тѣснины Лібральтару, — на позоръ тихо, спокійно, — та справдѣ бездѣльно.

Всяка смѣлѣйша гадка, що моглабъ статись живою, принималась зъ обохъ сторонъ недовѣрчиво.

Телюкъ хотѣвъ вступити въ оба товариства та съ часомъ ихъ зблизити. Но самъ той помисль бувъ на той часъ дуже нещасный. Зачувъ хтось зъ колебѣвъ про нѣго, и Телюка не принято до „Академ. Кружка“, яко угодовця и украинця.

Знеохочений вже на самѣмъ починѣ, Телюкъ не вступавъ вже и до „Друж. Лихваря“ тымъ бѣльше, що поѣхавъ на село на вакацію. На другій курсъ вернувъ вправдѣ до Львова (и тутъ учивъ Ярка, якъ читателямъ звѣстно), но изъ-за сварѣвъ товариствъ не вступавъ нїкуда, а радше горнувъ докола себе кѣлькохъ своихъ щирыхъ приятелѣвъ. Тѣлько тї понимали Телюка, поважали ёго задушевній гадки, хилились до нихъ, но на дѣлѣ не виконували...

Лучалось Телюкови бесѣдувати въ дѣлахъ народныхъ и съ окричаными патріотами.

По спорахъ такожъ, якъ ось съ о. Аполинаромъ, слѣдувала звичайно, втома и апатія, но молоде серце вскорѣ перемагало, горяча фантазія порывала наново: Телюкъ зновъ вдавався въ споры, горячився, доказувавъ, но не видѣвъ и слѣду якогось результату.

Идеєю тою народного горя бувъ онъ такъ наскрѣзь перенятий, що всяке ине чувство, здавалось ёму, не могло у нѣго найти пристанища. Онъ при всѣхъ нагодахъ допытувався про всѣлякій разящій факты, списувавъ ихъ, хранивъ той збѣрни́къ, якъ які́й покладъ, — та въ данѣмъ случаю сынавъ примѣрами, якъ горохомъ по помостъ, — онъ, може й бути, носився съ гадковъ, колись збѣрни́къ той печатно оголосити, — поки що онъ ёго пильно доповнювавъ.

Такъ и засѣвъ рано другого дня по приѣздѣ въ Н., списувати, що зазнавъ зъ вечера. Въ покою великомъ, де ночувавъ, панувала рання тишина. Зъ ѡкна, що выходило на подвѣрье видно було понадъ столу довге пасмо стрѣхъ, деревъ на ясноблакитномъ фонѣ. Небо вѣшувало хорошу погоду. Сонце ще й не выкотилось, а тѣлько далекій горбъ, весь покрытый жовтавою пшеницею, мовъ бы загорѣвавъ докола. Такъ облямований бувъ онъ золотою пасмужкою соняшного свѣтла, що подававъ на голову якогось святого на иконѣ. Череда стояла на улиці, дожидаючись, коли вже разъ рушитъ зъ мѣсця.

Телюкъ выглянувъ крѣзь ѡкно — не видно було и живои душі. Двері до обохъ сусѣднихъ комнатъ були замкнені. Въ алькеріку о. Аполинара чути було шоршанье и харканье. О. Аполинаръ вже не спавъ, онъ або встававъ, або може чимъ займався, ѡтпочиваючи ранѣйшнєю дрѣмкою.

Телюкови прийшла теперъ мысль, перейти́ся по селу та выкупатися де въ рѣцѣ. Потихо зѣбрався онъ, ѡтчинивъ двері до сусѣдного покою, вышовъ на городецъ, перелѣзъ плѣтъ и зѣйшовъ подвѣрьемъ на улицю.

Зъ улочки входилось на широку дорогу, що проти́нала село на двѣ половици. Ѳдъ неи провадили поменчі улочки на оба боки до поединчихъ загородъ, окруженихъ вербами и иншою садовою.

Мрака добре ще залягала долинами, а роса грубо бѣлѣлась на травахъ и змокравѣла порошокъ на дорожѣ. Слѣды череды видні були на нѣму, якъ по малѣмъ дощи.

Вохкѣсть и свѣжѣсть обняли Телюка, коли перейшовъ дорогу на поперекъ и спускався въ дѣль до рѣки иною улочною.

Ёму напротивъ улицею нагнала якась стара, суха жѣнка двѣ коровѣ и кѣлька овецъ. Не була она ще и одѣта, такъ якъ на пастуха выпадалобъ. Съ розчепѣрханнымъ волосьемъ, боса, бѣгла она держачи въ рукахъ якусь ломаку. (Дальше буде.)

Изъ повѣсти Густава Флобера.

САЛАМБО

(Уривокъ.)

(Поданои нашимъ Читателямъ невеличкій уступъ изъ повѣсти Густава Флобера, знаменитого французкого писателя натуральной школы, повѣсти зъ часѣвъ Картагинскихъ п.з. Salammbô, — розкажемъ упередъ коротко, що потрібне для его належитого зрозумѣння. Рѣчь, становляча содержание повѣсти, — ѡпѣся межи першою а другою пуникою вѣйною. Насмій вѣйска, котрыхъ Картагина уживала въ вѣйнь зъ Римлянами, за неуплату надгорды збу́тывалися и почали воювати

саму Картагину. Гамилькарови Баркасови, отцю славного Ганибала, приходится спасати отчину отъ тыхъ, що еи колись подъ его таки проводомъ боронили. Но мѣсто, высылене попередною войною, не може го належно поперти, — и наемникамъ удаеся великими топами облячи саму столицю. Довго ведеся затята борьба на мурахъ, — но подъ конецъ въ Картагинѣ не стае поживы, — що горше, не стае воды. Велика Рада за намовою жерцѣвъ рѣшае справити великій празникъ на честь Молоха, бога знищеня и учестити го жертвою зъ дѣтей самыхъ найпершихъ домѣвъ. Така доля має постигнута и Гамилькарового сына Ганибала. Жерцѣи Молоха высылають своихъ послѣвъ у мѣсто, чтобы по домахъ збирали дѣтей).

Люде въ черныхъ одеждахъ явились по домахъ. Богато родичѣвъ утѣкало тогды, нѣбыто для закупу поживы або за справунками, а прислужники Молоха забирали дѣтей, лишенныхъ на ихъ волю. Други зновъ сами ѡдавали свои дѣти въ понурѣмъ мовчанью. Оттакъ ведено ихъ до святини Таниты¹⁾, котрой жрицѣи мали обовязокъ бавити и годувати дѣтей, ажъ до поры ихъ жертвы.

Ненадѣйно страшный тоти посылы явились и въ Гамилькаровѣмъ домѣ. Застали го въ городѣ.

— Баркасе, — сказали, — приходимо по знану ти рѣчь, по твого сына!...

Суфетъ²⁾ ставъ, мовъ громомъ раженный. Но скоро понявъ, що дармый бы ту бувъ усякій опѣръ. Склонився, и увѣвъ прибывшихъ до торговой хаты. Прикликанъ невольники обступили еѣ докола, чтобы пильновати жерцѣвъ.

Гамилькаръ сейже часъ поспѣшивъ до комнать своей дочки, страшно пригнетеный. Тамъ хопивъ одною рукою Ганибала, другою обѣрвавъ зацѣпки одежы, котру стягнувъ зъ хлопяти. Потѣмъ звязавъ му руки и ноги, протягъ кѣнцѣй черезъ уста творячи родъ затычки, и такъ перемотульканого сховавъ подъ ремѣнне лѣжки спускаючи ажъ до землѣ сфавдовану опону.

Оттакъ зачавъ быстро переходити зъ кѣнця въ конецъ комнаты, поднѣсь рамена, обернувся, грызучи уста, — а потѣмъ ставъ зъ очима вбитыми въ одну точку и захоуѣстався, мовъ передъ самовъ смертевь. Но наразъ... плеснувъ три разы въ долонѣй, — Гидденемъ³⁾ увѣшовъ.

— Слухайно, — сказавъ до нѣго Гамилькаръ, — иди, выбери зъ межъ невольникѣвъ дитину, хлопя, лѣтъ, — отъ такъ осьми до десяти вѣку, — съ чернымъ волосѣмъ и выпуклымъ чоломъ, — приведи ми го сюда, — а живо!

Небавцѣ Гидденемъ вернувъ приводячи хлопя.

¹⁾ Танита, богиня мѣсяца и дѣвичей чистоты.

²⁾ Найвысшій урядъ въ Картагинѣ, котрый тогды занимавъ Гамилькаръ. Суфетѣвъ усе выбирапо по двоухъ на рокъ.

³⁾ Головный управитель Гамилькарового дому.

Була го дитинка дуже нужденна, выхудла и обпухла вразъ — лицѣмъ сѣра, подобно тому гидкому лахови, що на нѣй висѣвъ. Хлопчина схиливъ голову и ѡдверненовъ руковы протиравъ очи, котры му обседали мухи. Якъ го ту можъ було рѣзнати въ Ганибалѣмъ?... Но не було коли выбирати другого.

Гамилькаръ поглянувъ на Гидденема, мовъ бы хтѣвъ го удусити.

— Прочъ пошовъ! — сказавъ, — а дозорця невольникѣвъ щезъ за дверима.

И такъ нещастье, котрого ся такъ ѡдавна стѣрѣтъ, надѣйшло, — а онъ зъ высылкомъ дикой розпуки шукавъ способу, якъ бы го уникнути.

Одинъ изъ слугъ загомѣвъ за дверми. Кликано суфета, бо прислужникамъ Молоха вже навѣрилося ждати.

Гамилькаръ скрикнувъ, мовѣбы спохвативъ за розжарене зѣлѣзо. Мовъ скаженный, зачавъ на ново шибатися по комнатахъ. Вконецъ оперся лѣктями на поручью и стисъ чоло долонями.

Оттакъ въ порфиравѣй посудинѣ, де було троха чистои воды, що служила для умыванья его донцѣй, суфетъ мимо ѡдразы и гордосты, занутивъ дитя и мовъ торгуючій невольниками, зачавъ го чистити щѣткою, та червоною глинкою. Пѣсля того взявъ два квадратой кусники пурпуры, однимъ обгорнувъ груди, а другимъ плечѣй хлопця и позацѣплювавъ ихъ хорошими дѣяментовыми спинками. На голову налявъ пахуты¹⁾, на шию завѣсивъ бурштиновый нашпыйникъ, а на ноги узувъ му сандалки, перлами шитѣй, — сандалки своей доньки. Роблячи те все, ажъ трясся зѣ встыду и зрушенья, а Салямбо, що старалася й собѣжъ допомогати отцю, была такъ само блѣда. Лишь дитя усмѣхалосся, ослѣплене незнанымъ блескомъ, а навѣтъ осмѣлившиися, почало плескати въ долоньчата и подсекаувати. Гамилькаръ вывѣвъ го съ собовъ держачи за руку такъ сильно, мовъ бы лякався го стратити. Дитя зъ болю зачало плакати и вырыватися зъ рукъ суфета.

Коли переходили мимо ергастуля²⁾, зъ подъ пальмы дався чути голосъ сумный, молячій:

— Паже, о паже!

Гамилькаръ обернувся и побачивъ чоловѣка ѡдражающей поверхновости, одного зъ бѣдолахѣвъ, що случайно швендалися коло хаты.

— Чого хочеш? — запытавъ.

Невольникъ увесь дрожащи простогнавъ:

— Я отецъ той дитины.

Гамилькаръ не задержувався довше, — а тамтѣтъ нещасный ишовъ за нимъ, згорбленный, скуленный, зъ головою вытягненовъ напередъ. На лицѣ его малювалася невыразима бѣда, — хлипанье, котре хотѣвъ стрѣ-

¹⁾ Пахута = die riechende Essenz (Стрыйске).

²⁾ Ергастуля, — забудованье, де працювали день и нѣчь невольники, — ѡтповѣдне тому въ козацкихъ невольничьихъ думахъ слово каторга.

мати, насилу му вырывалося. Видно було, що бажавъ займити свого пана и звати до нѣго о ласку. Вконецъ осмѣлился дѣткнути кѣнцѣмъ пальца Гамилькаровою шпаты.

— Пане, — чижь гадаешъ го...? Не мавъ силы скѣнчити, а Гамилькаръ ставъ здивованый тымъ болѣмъ. Ему нѣколи й на гадку не пришло якъ-де-будь прирѣвнувати себе до такого нужденника. Бо й якажь то безмѣрна дѣлила ихъ ѳтстоя! Чи можъ було й погадати, абы межи ними було щось спѣльного? Суфетови то выдалося образою его маестату, шарпненѣмъ на его привилеи. ѳтповѣвъ лишь поглядомъ холоднѣйшимъ и твердшимъ ѳтъ катѣвского зелѣза. Невѣльникъ зѣмлѣый повалился на землю при ѳго ногахъ, — а владѣтель гордо наступивъ на поваленого и пѣшовъ дальше.

Три черно одѣтѣ люди ждали въ великѣй кѣмнатѣ. Коли ихъ суфетъ побачивъ, роздеръ въ розпуцѣ на собѣ одежу и кинувся на помѣсть жалѣбно стогнуци та выкрикуючи:

— Ахъ, мѣй малый, нещасный Ганибаль, мѣй сынъ, моя потѣха, надѣя, — мое житѣ! Убийте радше й мене, — озмѣтъ съ собою! Горе менѣ, горе!

Шарпався по лицу нѣгтьми, мыкавъ на собѣ волосѣе, вывъ, мовъ плачки на похоронахъ...

— Ведѣтже го вже, — бо не моя сила болѣше вытерпѣти! Квантеся, — або позбавте мя житѣя зъ нимъ уразъ!

Прислужники Молоха дивувалися, що у великого Гамилькара такъ немужне сердце, — они майже учули милосердѣе надъ нимъ... Но наразъ дався чути ѳдголосъ босыхъ стѣпъ, сполученый зъ ѳдыхомъ урыванымъ, подѣбнымъ до ѳдыху утѣкающей дичины, — и на сходахъ третѣй галерѣи межи стѣпчиками изъ ѣлоновой кости показався чоловѣкъ синій, страшенный, зъ вытягнутыми руками, що лементувавъ:

— Моя дитина!

Гамилькаръ однимъ скокомъ кинувся на неволѣника и затыкаючи му ротъ своѣю рукою, кричавъ ще голоснѣйше:

— Ахъ, се бѣдный старецъ, що выховавъ мого сына и зве го своѣю дитиною! ѳнъ зъ ума зѣйде пѣсля такого нещастѣя! Досыть тои муки, досыть!...

Выпровадивъ трохъ жерцѣвъ и ихъ жертву. Скоро выйшли, сильнымъ копненѣмъ ноги замѣкъ дверѣй кѣмнаты, потѣмъ якѣйсь часъ пильно надслухувавъ, лякаючи, чтобы зновъ не вернули. ѳттакъ подумавъ, що треба бы зѣбутися неволѣника, а то для болѣшой певности, що тайна невыкрыесъ. Прото велѣвъ служници занести му пѣддѣстаткомъ всѣлякихъ присмакѣвъ изъ своей кухни: чвертѣвку кѣзла, фасолѣ и смаженыхъ гранатѣвъ.

Неволѣникъ, що вже ѳдавна не ѣвъ нѣчого пѣдѣбного, кинувся до тыхъ присмакѣвъ, а грубѣ слѣзы скотилися зъ его очей на полумиски.

Гамилькаръ вернувши до дѣнчиной кѣмнаты розвязавъ шнуры, котрыми було звязавъ Ганибала. Роз-

гнѣванный хлопакъ укусивъ го въ руку ажъ до крови и ѳттрутивъ всѣхъ, що го хтѣли ласкати. Саламбо хотѣчи го утихомирѣти, пуджала го Лямѣю, жѣнкою людоѣда зъ Кирены.

— А дежь она? — запытавъ.

Розказувала му про страшныхъ розбѣйникѣвъ, що дѣ придуть го взяти до казнѣ. Хлопчина ѳтповѣдавъ на тото:

— Най придуть, — то ихъ обезвѣчу!

Гамилькаръ вкѣнци розповѣвъ му цѣлу страшну истинну. Но ѳнъ унѣсся противъ ѳтця, — чѣму-дѣ не здужавъ упокорѣти народа, будучи паномъ Картагини?

Вкѣнци высленый шамотанѣемъ и гнѣвомъ заснувъ твердымъ сномъ.

Крѣзь сонъ говоривъ, кидаячи по пурпуровыхъ подушкахъ, а его мала ручка була вытягнена, мовъ до выдаванѣя розказѣвъ. Коли надѣйшла нѣчь, Гамилькаръ взявъ го на руки и безъ похѣднѣй зѣйшовъ долѣ сходами галерѣи. Переходѣчи поузъ торговый дѣмъ узавъ съ собою посудину зъ винными ягодами и склянку чистѣй воды. Хлопчина збудився передъ статуѣю Алѣтеса, въ пиѣници, що служѣла складомъ дороговѣностей и клеѣнѣтѣвъ и осмѣхнувся въ ѳбѣймахъ ѳтця при блеску нагроможденныхъ кругомъ скарѣбѣвъ. Теперъ Гамилькаръ бувъ уже певень, що нѣхто не выдре му сына, бо мѣсце те було дуже угаѣе и мало комуникацѣю зъ морскимъ узберѣжѣемъ запѣмѣчью ходника, вѣдомого лишь самому суфетови. Томуто, оглянувшись кругомъ ѳдѣтхнувъ свободно и зложивъ дѣтя на крѣслѣ побѣчь золотыхъ щѣтѣвъ.

Ту вже нѣхто не мѣгъ побачѣти Ганибала. Не було чѣго болѣше бояѣся, тожь суфетъ чувся супѣкѣйнымъ. Теперъ, мовъ мати, що йно-що ѳднайшла своего одинака, кинувся до сына, прѣтѣсь го до грудей, смѣявся и плакавъ сучасно, называвъ го пѣщенными именами, окрывавъ поцѣлуями, — а хлопѣя, переляканѣ товъ незвычайновъ сердечностью, лишѣнь мѣвчало. Вкѣнци Гамилькаръ лишѣвъ го и вернувъ, мацаючи муръ побѣчь себе. Увѣйшовъ до великой салѣ, освѣченѣй блѣдымъ свѣтломъ мѣсяця, що продѣралося крѣзь шпѣару. На середѣнѣ спавъ сторожь-неволѣникъ, прикованный въ поѣсѣ ланцомъ до мѣру. Бувъ то звычай, недавно перенѣттый въ Картагинѣ ѳдъ Римлянъ. Борода и нѣгтѣй того нещасливого пѣдѣростали до почварной довѣготы. Тажь десять лѣтъ уже минуло, якъ послѣднѣй разъ бачивъ сонѣчне свѣтло! Спавъ ѳнъ, розтягненый, на голѣмъ, камѣннѣмъ помѣстѣ. Суфетъ поглянувъ на нѣго, — и першѣй разъ почувъ жалъ... Кѣнцѣмъ своего котурна пѣдсунувъ му коверѣць пѣдъ голову.

ѳттакъ пѣднѣсь очѣи и поглянувъ на Танѣту, що въ повни ясѣнѣла середъ неба. Почувся сильнѣйшимъ ѳтъ самыхъ богѣвъ, а въ сердѣи его зашевелилася для нихъ — погорда.

Перевѣвъ „A paulo“.

дійствительність, — але его поразили такі слова в устах — жидів!

— Най вас не дивує моя щира мова о моїх соплеменниках. Мені не ходити о тое, щоби тайти їх злих сторони, но щоби їх по можливості направити! Сами видите, що се в істї так єсть, що они замѣсть вдячности тутешнім жителям за тое, що колись, в часах лютого гоненія, їх ту гостинно прийнято, нищать и підкопують їх добробут, приводять їх до крайньої згуби! Лихва, піяństwo, туманенє, то суть тіи фурїи, котрыи они напустили на народ, котрыи его обезсиляють. А кромѣ того єсть якоужь они погордою смотрять на гоїма!

— И-як же вы думаете всему тому зарадити? Чи возможна рѣчь еще направити тое страшне зло?

— Для щирої охоты и сильної волї ничо нема невозможного, — сказав піднесеним голосом Изаак. Ходѣть, — я вам скажу, якіи мої думки що до тых пунктів и якіи были до сего часу мої дѣла на тѣмъ поли, — якіи результати я осягнув, и якіи маю пляны на будучність.

И Изаак зачав розвивати Петрѣви свої мысли, — бѣльше менше такіи самыи, якіи днесуть в устахъ всѣхъ, а до котрыхъ осуществленія стремити тѣлько не много щирыхъ сердець єсть пожертвованємъ, єсть ясными понятїями и горячимъ патріотизмомъ.

Тымъ часомъ наши путники опустили гостинець и вошли на узеньку, но досить добре убиту гѣреку стежку, котрою дорога была далеко близша, хоть небезпечнѣйша. Стежка та вела черезъ высокіи верхи и густыи смерековіи бори, в котрыхъ немало было дикої звѣрины. В зимѣ никто нею не ходив задля волків и заметей снѣжнихъ, — и в лѣтѣ рѣдко пускались нею самъ на самъ подорожники; за то в двохъ, в трехъ, при добромъ оружьи можь было туда безпечно ити, — а дорога была далеко прїятнѣйша, околищъ далеко рѣзнообразнѣйшии, нежели гостинцемъ. Петрѣй дуже добре знав тую стежку и тіи лѣсы, а жидѣ ані хвалї не отягався нею ити. — Оба небавомъ вошли підъ густий, темно-зеленый склепъ отвѣчного бору. Не мало тамъ было такихъ мѣсть, на котрыхъ еще и людска нога не постала, где сокира николи не доткнулася свободныхъ дѣтей прустынїи, столѣтнихъ смерекъ и алицъ. Одною тѣлько старостію, вихромъ, перуномъ, або червами поваленыи на землю залягали они єв своїми великанскими пнями, поволи, десятки лѣтъ гніючи и вь конци розсыпаючи на мѣлкѣ порошок.

Уже зачинало вечерѣти; — наши путники рѣшилися прискорити кроку до найближшого села, — до котрого однаковъ было еще около трехъ миль доброй, лѣсової дороги. Они розмовою скорочували собѣ часъ подорожи и не спостерегли навѣтъ, якъ докола нихъ поволи темнѣло, якъ предметы при-

мали що разъ то бѣльше неозначений, видѣ зливаючиєсь єв другими в невыразну стѣну.

Наразъ тужь передъ ними щось зашелестѣло, — мабуть звѣрь якийсь підкинувся выполошений изъ своего логовища. Петрѣй быстро поглянулъ за утѣкающимъ предметомъ, — но той якось не подобавъ на звѣрину. Петрѣй видѣль, що то щось бѣле и бѣжитъ просто, на двохъ ногахъ. Наразъ утѣкающе животное, видко запуталоєя ногами в гущавину и єв розмахомъ гримнуло собою объ землю, — при чѣмъ выдало страшный, людскїй зойкъ болю.

— Кто ты? Стой! гукнулъ Изаакъ, котрый не бачивъ сумной катастрофы утѣкающего. Стой, бо стрѣляю!

— Та я уже не тѣлько стою, але и лежу! простогнало дивне существо плачливымъ, хлопачимъ голосомъ. Будьте ласкавы, панове, — даруйте ми житѣ, — я вамъ ничого не виненъ, — змилютеєя, — не погубляйте мене!

— Що такого! говорилъ самъ до себе Петрѣй, — чи мя слухъ обманує, — чи се и вь істѣ старон Добощуки Иванко?

И Петрѣй приступилъ до хлопца, котрый всегда еще лежалъ на земли и жалѣбно стогналъ просячи о житѣ.

— Але молчи, дурню, — кому ту твоего комарового житя потреба! крикнувъ смѣючиєся Петрѣй. Иванку, чи се ты?

— Та се мабуть вы, нанашку Кирило? О, слава тобѣ Господи, що вы ту надѣйшли, — я уже гадалъ, що ту згину вь тѣй проклятѣй пустини!

— Та що ты ту робишь? пыталъ Петрѣй піднимаючи его и оглядаючи, чи где не скалѣчился.

— Нѣ, нашашуню, — я нигде не скалѣчился, лишь ударился троха вь голову и потолокъ си колѣно. Але то ничого, коли вы уже ту, — я не боюєся!

Иванко поцѣловалъ Петрѣя вь руку и держаючи его, якъ бы для бѣльшого безпеченєства за полу, продолжалъ:

— Я вчера рано выгналъ худобу вь лѣсь и пасу. Ажъ приходятъ до мене Сенько и Ленько Добощуковы сыны и кажутъ: — Иванку, ходи єв нами! А я кажу: — А худоба? — кто буде худобу завертати? — А они кажутъ: — Не бѣйся, дурню, чортъ худобу не забере! Ходи, — татуньо казали, щобыєш ишолъ єв нами! — А я зновъ до нихъ: — Та по що я маю ити єв вами, — и куда я маю ити єв вами? — Але они мене одинъ за одну руку а другїй за другу, тай кажутъ: — Ходи дурню и не пытайєся, коли ти кажемъ! — Я пѣйшолъ. Мы пшли лѣсами, дебрами, чагарами такими, що крый Мати Божя, — они передомъ, — а я за ними. Я си гетъ ноги пообщивалъ, — плачу, — кричу, щобы заждали на мене, — але они все кричатъ: Борше, борше, ты жабо мала, мы не маємъ коли! (Прод. слѣд.)

РОЖА.

Вѣнцемъ серебряной росы облита
Весь свѣтъ плѣнае собою,
Не ма надъ нею краснаго цвѣта —
Рожа княгиня весною.

Образомъ рожи и ты дѣвице,
Въ веснѣ живешь бо, въ надѣи,
Румяны уста твои и лица,
Якъ зоря око ясенѣе.

На чолѣ хмарки и не видати
Ты така мила, красива!
Ты и холодныхъ можешь плѣняти,
Бо весна въ тобѣ отбилася.

Вѣчною небо тобѣ весною,
Всѣ сны о счастьи ворожать,
О вѣрѣ дѣвице, що ты собою
Весь свѣтъ плѣнаешь якъ рожа.

О. А. Марковъ.

ЧОРНОГОРА.

До самыхъ большихъ сподвижниковъ sprawy герцеговинской, которая въ новѣйшихъ временахъ занимаетъ цѣлу просвѣщенну Европу вообще а насъ въ особенности, належитъ безсомнѣнно Черногора, край зъ земель славянскихъ наиблизшій, где то наибольше кипитъ вражда и борьба противъ насиліямъ Турецкимъ, которые превосходятъ всякія понятія. Насъ Русинѣвъ сочувствующихъ якъ найгорячѣе несчастнымъ повстанцамъ Герцеговины, будутъ занимать, подробности о томъ невеликомъ краю Черногорѣ, который помагае своимъ сосѣдамъ наибольше до выборенья ся изъ власти бисурманской.

Надѣмся, що Пчт. Читатели наши прочитають съ пріятностію тую статью, якъ и подобныя того рода, которые надѣмся въ близкихъ н-рахъ замѣтити.

Черногора тягнесь коло Адриатика, высокимъ долгимъ валомъ противъ Италіи; вертепы и глубины, якіи тамъ часто подыбати можна, становлять асиль для всего, що только повстае противъ высокой Порты.

Въ Черногорѣ жие народъ, который не зноситъ ніякого насилія; долгая стрѣльба и ятаганъ суть звычайныя товариши Черногорця. Въ Черногорѣ нема мѣстъ, только села; тамъ мешкають не чужіи люди а „братство“, которого члены уважаются свояками. Въ ихъ камѣнныхъ домахъ, збудованныхъ по наибольшой части на высокихъ скалахъ, суть стрѣльниці; всѣ жиють они, якъ мы сказали, мирно, сгодливо, якъ братья, но если повстане яказда межі селами, враждуютъ противъ себе доти, доки совсемъ одно зъ нихъ не зничится.

Въ горахъ найдешь богатыя череды, а именно овецъ и козъ; вино зле, но за то лучшій мѣдъ.

Властивыхъ дорогъ не знае черногорецъ; лазить то въ гору то въ долину и не потребуе ніякихъ великихъ комуникацій. Цѣлый край подѣленный на чотыры повѣты званы тамъ „нагіасъ.“ Христіанство не дуже розвинулося у нихъ; цѣла ихъ религіозность состоитъ въ постѣ и въ знамені крестномъ. Каждая родина мае свою церковь и свои монастыри.

Цѣле житѣ Черногорця патриархальне; Святѣсть родины въ рѣдкой тутъ чистотѣ; каждая родина мае свою голову, котрому подчиненны всѣ. Местъ кровава задержалася въ Черногорѣ ажъ по нынѣшний день; старе право наказовало даже: кто ударитъ ногою другого безъ причины, того може оскорбленный на смѣло убить; послѣдній не мае бояться ничего подобно, еслибъ онъ забилъ злодѣя, схвативши того на дѣлѣ. Но если оскорбленный повздержитъ свой гнѣвъ, то оскорбившій долженъ ему заплатити 50 дукатовъ, яко вынагороду и трибуналову такую суму кары. Черногорецъ есть навскрѣзъ военного духа; въ ремеслѣ военномъ управляясь онъ цѣле житѣ; до того подсычае его ненависть противъ Турковъ, про то не можъ ему здѣлати большой ганьбы, якъ ему сказати: „Твои предки померли въ постели.“ Що страсть до рабованья и до грабежи выробилася въ той самой мѣрѣ у Черногорцевъ, есть совсемъ природно и новѣйшіи ихъ борьбы съ Турками доказуютъ, съ якимъ бѣшенствомъ справляются они съ своими не-пріятелями.

Подобно, якъ сыны Черногоры, суть такожь женщины мужественны и вытревалы; они поступаютъ въ всѣхъ походахъ за своими товаришами житѣя.

К. Робертъ, который пильно студіёвалъ Монтенегро говоритъ о надзвычайной силѣ тѣла женщинъ. Для того то и мужчины заняты воинскими должностями оставляють имъ веденье всѣхъ домашнихъ работъ. Въ Черногорѣ можъ видѣти дуже часто, якъ женщины съ великимъ тягаромъ на плечахъ ходять по надъ берега пропасти, въ рукахъ своихъ держатъ веретена и балакають межі собою такъ, якъ бы и не чули тягару на плечахъ. Если иде глярваръ (голова родины) или яка будь особа зъ уряду хотя бы и не зъ ихъ роду, то кланяются ему ниско и цѣлуютъ въ руку. Однако мимо того пониженья не есть дочь Черногоры забавкою мужа, що до норовственной стороны, якъ дуже часто то дѣсся въ просвѣщенныхъ краяхъ. Дочь Черногоры завѣряясь безъ боязни даже незнакомому. Хорошій полъ не знае тамъ ничо о любви безъ женитьбы, или безъ умертвленья обманщика.

Народныя пѣсни доказуютъ, що войны черногорскіи почитали давнѣйше собѣ за честь, если удалось имъ перевести женщину на христіанскую вѣру и женитись съ нею.

По женщинѣ есть подорожный найсвятѣйшою особою. Цѣлый край есть дуже гостинный. Если пе-

реїзджаючи коло подвѣря селянина попросишь о шклянку воды, то принесе ти господарь скоро, и то даже мѣсто воды вино, если має. Вправдѣ у порога стережуть хаты великіи и страшныи псы, однако, если вступишь въ середину хаты, то каждый стараея принодобатися тобѣ, сдѣлати якую услугу; если господарь має подушки, то сейчасъ постелить тобѣ на лавцѣ до сѣданья, а самъ усѣвши на камени передъ тобою, подае ти самъ каву, вареныи яйца, уджене мясо, и вино сельское, все на деревянной тарѣлцѣ, которая служитъ за столъ. Если бнѣ подае тобѣ по первѣмъ тоастъ руку, то тое означае, що бнѣ присягае, обороняти тебе ажъ до послѣдней години твоего житья, хотябы и противъ цѣлон арміи. При отходѣ не жадае бнѣ ніякои заплаты, якъ тѣлько выстрѣду зъ твоего оружя, которе отверто свѣдчить, що ты гостиною его доволенъ.

Вол. Орликъ.

П Е Р Л Ы.

(Изъятіе изъ подорожьи кругъ земли австр. корабля „Новара“).

Островъ Цейлонъ дае всѣ майже плоды индійскіи а при томъ має богатии поклады перловыхъ черепахъ (мушель), которые не всюда находятся. Англійское правительство не дозволяе никому ловити перлы, а хоронитъ тое право для себе. Ненасытная захлаиность губернаторѣвъ мало що до послѣднѣго невѣнншила ложищъ перловыхъ и ажъ ученыи натуралисты забезпечили ихъ отъ заглады, взявши ихъ зъ припорученія правительства пѣдъ свою опѣку.

Точно тогда, коли „Новара“ находилась на островѣ Цейлонъ, настѣгла была пора ловлѣ. Що року на початку февраля начинаея ловля и тревае три недѣль. Есть то якъ бы якое народное торжество, на которое зѣїзджаются съ всѣхъ сторонъ острова всѣ найдостойнѣйшіи жителѣ, а и самъ губернаторъ съ высшими урядниками.

Найбогатшіи ложища находятся на западнѣмъ побережьи, званѣмъ Кончада, где простираются лихія мѣсточка Арипо и Мазаъ. Побережье тое скварне, черезъ бѣольшую часть року заселенное лишь роями наскучливыхъ москитѣвъ¹⁾, затроене нездоровыми мѣязмами, оживляея до непѣзнанья пѣдчасъ ловлѣ. Тогда, якъ бы на якіи чары, вырастае непрезримое множество хатъ бамбусовыхъ, покрытыхъ пальмовымъ листьемъ, незмѣрное число крамѣвъ съ всякого рода товарами; пристань наполняея кораблями розличной величины, а сто тысячъ людей готовится, щобъ остати тутъ на двадцать день. Но нето тѣма матрозѣвъ и нуркѣвъ снуея тутъ всюда; найдешъ тутъ и куглярѣвъ и линоскокѣвъ, а даже вправныи въ своимъ ремеслѣ злодѣи прибывають

сюда, надѣючись добре обладоватися. Прибывае также дуже много Индусѣвъ, и обачишь найдивнѣйшіи стрѣи индійскіи, отъ богатого набоба²⁾ начавши, ажъ до презрѣваемаго вѣми паріаса³⁾; духовенство всякихъ вѣроисповѣданій збираея тутъ: брамины, бонзы, дервиши, календеры, факиры⁴⁾, проходжаются свободно по при христіанскихъ священникахъ и пасторахъ.

Понеже спускаются нуркомъ въ море есть дуже утяжливо, то отъ давна старались, чи бы не можна заступити тое звонами нурковыми; но переконались що таки ніякая машина не гѣдна заступити тое, що зможе вправный нурокъ, который звычайно, яко нагороду, бере четвертую часть зловленыхъ черепахъ перловыхъ.

Кѣлькасоть кораблѣвъ выплывае на море, и стае одинъ недалеко отъ другого. На каждѣмъ находится по 10 нуркѣвъ и по тѣлько помѣчникѣвъ. Закимъ нурки начнутъ спускаются въ воду, выступаютъ заклинатель морскихъ чудовищъ, розмахуе руками выкрывляючися, и отмовлюе розличныи слова чарѣдѣйныи, которые мають отерашити людѣдѣвъ и забезпечити нуркѣвъ отъ похищенья. Люди тѣи такіи забобонныи, що нето погане, но и христіане индійскіи за ніякую цѣну не далибы наклонитися спуститися въ воду, доки ажъ дурисвѣтъ такіи не отмовить своихъ чарѣвъ. Правительство муситъ ихъ оплачовати; звычайно берутъ они по 10 черепахъ перловыхъ отъ каждого чолна.

Впрочемъ ничего такъ опасного не грозитъ нуркамъ отъ людѣдѣвъ; роздаючіи зъ берега гашоръ, крыкъ, тысячи погружаючихся людей въ море, отстрашуе тѣи хищныи рыбы, а даже, якъ говорятъ индійци, темная краска ихъ скѣры отстрашае тѣи чудовища, про тое гдеякіи нурки чернятъ собѣ таки тѣло, чтобы еще бѣльше отпудити людѣдѣвъ.

Нурокъ бере торбу съ сѣти, привязуе до ноги камень якихъ 25 фунтѣвъ ваги и спускаея на дно. Тамъ отвязуе камень, который сейчасъ вытягають въ гору, кидаетъ на землю и ползае тримаючися крѣпко дна. Такимъ способомъ, въ продолженію одной минуты пѣдъ водою, собирае всѣ черепахи перловыи якіи нагляне, а якъ дастъ знакъ потрясаючи линвою, сейчасъ вытягають его назадъ. Если нурокъ запуситися глубше, якъ на 40 стопъ пѣдъ воду, пускаея ему кровь носомъ и ушами. Звычайно выдержують пѣдъ водою 50 до 60 секундъ, но есть и

²⁾ Набобами зовутся въ Индіи владѣтели, маючіи невеликіи посѣлости, которые суть васалами Англіи.

³⁾ Паріасъ, то найнижшая и вѣми презриваемая каста въ Индіи.

⁴⁾ Брамины, священники индійскіи, вѣроисповѣданія браманского, бонзы, вѣроисповѣданія Будды, дервиши, факири, календеры суть то розличныи роды монахѣвъ, скитаючихся звычайно.

¹⁾ Москиты, родъ дуже наскучливыхъ моравлей.

такіи, що 80, або 84 секунд змогутъ выдержати въ пропастьхъ морскихъ. Въ продолженію 6 годінъ ловли, 10 нуркѣвъ спускаются пѣдъ воду по черзѣ, и вытягають по 1000 до 4000 черепахъ, каждый. Якъ угадае на мѣстце где черепахъ есть досыть, то отразу и 150 може ихъ взяти, а густо часто случается, що не вынесе ихъ бѣльше якъ 15. По укѣнченѣй дневнѣй ловли, корабли прибываютъ до береги; черепахи дѣлятъ на чѣтыри части, одну берутъ нурки а прочіи укладываютъ въ купки по 1000 штукъ и продають публичною лицитаціею кто бѣльше заплатитъ.

Есть то, якъ бы яка лотерія, слѣпый случай; часомъ случается, що одна черепаха має въ собѣ 30—40 або и бѣльше перель, зъ котрыхъ гдѣякіи таки на мѣстци можна продати по кѣлька дукатѣвъ за штуку, но случается также, що въ кѣлькохъ черепахахъ не найдешь и одной перлы, хотьбы дробной. Дробненькіи якъ пѣсокъ перлы складають окремо, а промишленники палять ихъ на вапно, совсѣмъ подобное до звычайного. А що нигде не найдешь и кутка, где бы не было дуракѣвъ, що то любятъ збытокъ та гроши за окно выкидати, то и ту есть богатыи маляйчики, которыи купують то вапно по высокыхъ цѣнахъ и жують его потомъ съ бетелемъ и арекою, перехваляючись съ тымъ передъ другими. Бетель есть то родъ перцю змѣшанный съ орѣхомъ ареки и посыпанный негашенымъ вапномъ. Перлы, которыи не мають полыску, дають жители Цейлона курамъ ѣсти; въ волѣ ихъ набирають они прекрасного полыску. Куры такіи потомъ рѣжутъ, а добытыи зъ нихъ перлы идутъ на продажъ.

Мушлі выдающіи перлы, належатъ до черепахъ званыхъ по лат. *Meleagrina margaritifera*; суть они подолговатыи и мають около 10 цалей въ округъ. Выловлюють ихъ що року по кѣльканайцять миліонѣвъ; за нашого побыту (въ Февралѣ 1858) ловля перель принесла 25.000 фунтѣвъ штерл. Слѣдующаго года, якъ мы довѣдалися, выпала ловля еще лучше. Въ 18-ти дняхъ, 1352 кораблей, занятыхъ ловлею перель, выловили 9,534.900 черепахъ, которыи продано за 48.216 фунтѣвъ штерл.

Давнѣйше думали, що перлы повстають тѣлько въ слѣдствіе хоробы черепахъ, но новѣйшіи изслѣдованья показали иначе. Ученый натуралистъ Оедоръ Гееслингъ издалъ окремое сочиненіе, въ котрѣмъ доказуе, що перлы творятся въ онопѣ черепахи, которая отвирается на верхъ; черезъ той отвѣръ втискаются чужіи субстанціи якъ н. пр. зернятка пѣску, останки рослинъ, а тѣи уражують нѣжное тѣло черепахи а даже калѣчатъ. Тогда выдѣлюеся зъ черепахи плынь и обливаючи н. пр. зернятку пѣску або що другое, тужѣ на нѣмъ веретвами; такимъ способомъ творится перла.

Потому, що перлы рѣдко где находятся и суть дуже цѣнныи, роздумовали люди, чи не можна бы

ихъ штучно утворити. Зачали впускати зернятка пѣску до черепахи, межи екарлупкою а опоною, и тѣи съ часомъ покрывалися перловою массою. Китайцы берутся до того дуже зручно; недалеко города Гу-теу суть особныи заведенія до вытворюванья штучныхъ перель. Сыны „царства небесного,“ недоволяются однакъ округлыми перлами, но вырѣзують чрезвычайно дробненькіи фигурки, представляющіи по бѣольшой части Будду, китайского пророка, въ поставѣ сидящей. Перловый плынь обливае тѣи фигурки, стинаеся на нихъ и творитъ отвѣтныи подробности.

Ст. Л. Смѣлковъ.

Теперѣшныи приборы и снаряды и ихъ исторія.

I.

Смотрячи уважно на розличныи потребности, звычай и обычаи, якихъ теперь образованный чоловікъ держится въ своемъ щоденнѣмъ житію н. пр. коли сѣдае до стола, або коли спати кладется, неразъ настойчиво насуваеся неодному цѣкавая гадка, зъ ѣтки тое или другое у насъ взялося, отъ якъ давна оно у насъ завелось и т. д.

На неодна не зналибы отвѣтити и сами найученѣйшіи изслѣдователи старины, такъ отъ давна не одно уживаеся. О чѣмъ же далосъ выслѣдити, съ тымъ мы и съ чт. читателями дѣлимся.

Нѣжь и ложка, хотя совсѣмъ простои ординарной формы находится въ дома у найдавніѣйшихъ народѣвъ. **Вилки** суть уже новѣйшого изобрѣтенія. Въ старинѣ даже на дворахъ царскихъ никто не видѣлъ въ тѣмъ ничего неприличного брати стравы пятерникомъ, пальцами, якъ то еще и теперь роблять простыи люди. Першіи вилки были цѣлыи желѣзныи и мали тѣлько два пальца. Находимъ ихъ доперва въ 12 вѣку а еще и въ 16 вѣку рѣдко где можна было ихъ подыбати въ Франціи и въ Нѣмеччинѣ, въ первой половинѣ 17 в. въ Англіи, а и теперь еще въ Испаніи и Россіи. Въ Хинахъ ѣдятъ двома прутиками тѣ стравы, що у насъ вилками. Уважали ихъ яко люксусъ.

Глиняныи **горшки** знали уже Израилтяне за Мойсея (3 Мойс. 6, 28.) Въ Греціи и Италіи розпространились ажъ пѣзднѣйше. Коли еще горшкѣвъ не знали, великая была непоряднѣсть тогдашнихъ господинъ. И такъ есть народы, що не знали иначе свиню зварити, якъ тѣлько такъ: въ выпатрошенный живѣтъ заколенной свинѣ кидали розпаленыи камени, где лежали доки ажъ неостигли, почѣмъ сновъ новыхъ накидали, ажъ доки мясо не припеклося. Иныи зновъ народы наливали воды въ воглубленія скаль и доти кидали въ воду горячое камѣнье або углье, доки мясо або ярина вложеныи въ воду не приварились. Недостаточнѣсть, тай невыгода при такѣмъ варенію вразъ

съ случаємъ розумѣется споводовали, що помалу вы-
годнѣйшіи, отвѣтнѣйшіи приряды найшлись до варе-
нья. И такъ нѣкоторые народы южной Азій варили
рижъ въ лупинѣ съ кокосового орѣха. Приставляю-
вали еѣ до огню и рижъ уваривался закимъ огонь
совсѣмъ спалилъ лупину. Уже не малое улучшение
завелось, коли зачали дерево выжолоблювати и въ
нѣмъ варити стравы. Хотя зъ початку дерево го-
рѣло въ огни, но понеже огонь розкладали zwy-
чайно на земли, або густо-часто и въ выкопаной
ямцѣ, то дерево повлекалося верстовою глины, або
глинки, и черезъ тое мало уже яку-таку предохра-
рону отъ огню. И може быти, що то дало поводъ до
изобрѣтенія штуки горнчарской, которая такъ въ
клясичной старинѣ зацвила, що тогдашныя выробы
еще теперь служатъ намъ яко взоры. Именно въ
Коринтѣ цвило горнчарство, а зъ ѳтти въ 6 вѣку
розпросторонилось до Етруріи.

Першіи тарели на которыхъ ѣли люди, были то
кружки зъ спѣднои скѣрки зъ хлѣба. Ажъ пѣзднѣйше
прійшли на тое, щобъ робити тарели зъ дерева, по-
томъ зъ глинки, а въ конци и зъ металлу. Зъ мета-
левыхъ, циновыхъ найдолше были въ употребленію.

Обрусѣвъ и серветъ, безъ которыхъ сегодня
образованный челоуѣкъ не обѣдѣе, зачали употре-
бляти за время Карля V. (1519—1558). Передъ
тымъ подкладали подъ полумиски и тарели звѣрчій
скѣры. Обрусы давнѣйше мали высокое значеніе и
важнѣсть. Такъ н. пр. если рыцарь якій потерпѣлъ
на чести, или тяжѣло на нѣмъ какое провиненіе, то
могъ герольдъ розтати передъ нимъ обрусъ, а тарели
и хлѣбъ подавали такому перевѣрчанныи.

Пити „на здоровье“, въ чіюсь честь и тоасты
есть обычай дуже давній, перенятый отъ Римлянъ.
Первыи Христіане выхилиали бокаль, чтобы отдати
честь мученикамъ и другимъ угодицамъ. Пѣсля
другихъ, тоастъ былъ первобытно чисто матеріаль-
ного свойства, а чувство немало тутъ ніякого мѣстця.
Былъ то, якъ кажутъ, ничо бѣльше, якъ кусень пе-
рекуски, тѣсточка, якіи плавають звичайно въ каж-
дой вазѣ пончу. Понеже англичане при всякихъ при-
говоркахъ любятъ звичайно мачати въ вино кусники
хлѣба або тѣсточокъ и ажъ потому ихъ закусовати,
то здаея, що съ часомъ имя тоастъ (то значить
присмаженный кусникъ хлѣба) сталося общеупотребля-
емою назвою на застольную бесѣду.

О поньчохахъ не чуваль еще никто передъ 200
лѣтами, а еще 100 лѣтъ тому назадъ рѣдко ихъ
где-кто носилъ. Ихъ завелъ нѣкій Вильямъ Лее въ
Кембриджъ, который также вынайшолъ прирядъ до
робленья поньчоухъ. Изобрѣтеніе то розпросторилось
въ 1614 г. ажъ до Венеціи, а зъ ѳтти по всей Ев-
ропѣ.

Но ктобы сказалъ що сорочка, безъ которой ни-
кто теперь не обѣдѣе, богачъ чи бѣдный, доперва

въ новѣйшихъ часахъ войшла въ ужитокъ. Еще въ
15 вѣку сорочку уважали за великій люксусъ; жена
Карля VII была единственна на цѣлу Францію жен-
щина, що мала бѣльше якъ двѣ льныхъ сорочокъ.
Въ 16 случалось еще, що яка княгиня давала якому
князю яко даръ одну сорочку, яко щось надзвы-
чайное. Середное сословіе въ Нѣмеччинѣ, за время
реформаціи спало звичайно безъ всякой одежды.

ВСТУПНАЯ РѢЧЬ

Дра КЛИМЕНТА ГАНКЕВИЧА

держаная дня 16. (28) Октября 1875 при розпочатію препо-
даваній литературы русской въ университетѣ черновецкомъ.

(По стенографическимъ запискамъ.)

Честныи слушатель! Стародавній академическій
звычай вкладае на професора, вступающаго першій
разъ на катедру университетскую обовязокъ, абы ска-
залъ где-що о своей особѣ, о своихъ поглядахъ и
становиску, яке заняти намѣряе. Покликанный на ка-
тедру русскаго языка въ сей ново основаной святыни
Музъ, хочу и я сему требованію удовлетворити. Въ
першѣмъ взглядѣ мой отвѣтъ легкій и поединчій:
я не чужій челоуѣкъ, я не пришелецъ изъ далекихъ
сторонъ, я кость изъ костей Вашихъ, я кровь изъ
крови Вашей. Мое сердце, такъ якъ и Ваше, радостію
наполняея на видъ добрыхъ и красныхъ подвиговъ
народа русскаго, а смуткомъ переполняея на видъ
противныхъ объявѣвъ въ житію нашѣмъ народномъ.

И не приходжу, чтобы розпространяти чужу куль-
туру, але абы нашу власну, питому, родинну под-
крѣпляти, абы дати свидѣтельство старой, ясной, но
отъ многихъ оспарываемой правдѣ, що Русины жиють
и жити будутъ, що они уже передъ многими столѣ-
тіями дѣлали, дѣлають и дѣлати будутъ, для развитія
своихъ умственныхъ дарованій и поднесенія народ-
ного житія. Я одинъ есмь тутъ, котрый изъ катедры
могу промавлати до Васъ нашимъ, дорогимъ, рус-
скимъ, рѣднымъ словомъ. Я есмь въ томъ щасливѣмъ
положенію, що не маю обговарювати дѣла чужихъ
мудрцѣвъ, але розкрывати тѣи великіи духовныи
скарбы, которыи прадѣды наши безпрестанно скла-
дали и теперь батьки и братья наши складають на
жертвенники славы народной.

Такъ якъ селянинъ, овѣяный свѣжимъ возду-
хомъ утреннимъ, съ радостію приступае до сѣянья
на батьківщинѣ, коли ему братья и знакомыи щастья
желаютъ и красна погода благословеніе неба вѣ-
щуе, такъ и я съ радостію приступаю до мого
великаго и тяжкаго дѣла, бо Ваше тутъ присутствіе,
всечестныи и высокопочтенныи слушатель, есть менѣ
порукою прихильного изъ Вашей стороны успосoble-
нія для общої справы.

Для того я, кидаючи нынѣ тутъ межи своими перше зерно духове, поздоровляю васъ всѣхъ щиро-русскимъ словомъ: Щастъ Боже! къ розпочатому общому дѣлу! Дай Боже, щобы оно упало на добрый грунтъ, абы прозябало и выдало стократный плодъ русскаго поколѣня, свѣтлого розумомъ, чистого сердцемъ, сильного волею — щобы молодці наши, найкрасша надѣя наша, якъ соколы рознесли узбіраныи тутъ сокровища духовыи по степяхъ и горахъ буковинскихъ, въ палаты вельможъ и хаты сельскіи, щобы нива наша родинна красно зацвила духовымъ житьемъ русскимъ!

Я сказаль, що дѣло нынѣ розпочате есть обще. Такимъ оно есть воистинно, и то изъ двохъ взглядовъ. Насампередъ для того, що проф. унив. и его слушателей суть нерозрывною цѣлостію; если цѣль академической науки мае ся точно исполнити, мусить учащій и учащійся быти гармонійною едностію. Университетскій слушатель не повиненъ ся задовольняти мертвою репродукцію, онъ повиненъ съ свѣдомостію орієнтоватися въ преподаваныхъ предметахъ, онъ повиненъ самъ изслѣдовати, а на дорожѣ самодѣльныхъ научныхъ изслѣдованій сходятся профессоръ и слушатель разомъ, на той дорожѣ, котра ихъ веде до найвысшей цѣли житія человѣческаго, до изслѣдованія правды. Общимъ есть дѣло наше для того, бо розтягаеся не на одну мѣстцевость, не на одинъ округъ, але на цѣлый край, на цѣлый народъ. Стараймо ся всѣ соединеными силами, щиро и сердечно, абы тін надѣи, якіи нашъ край и Русины въ томъ университетѣ покладають, не збѣтали заведенныи.

Межи всѣми занятіями человѣческими есть одинъ родъ працѣ, безъ которой всѣ прочіи збѣтають только слабыи порывами неокресаной силы — безъ надѣи, дѣбѣтатися до кульминаційного пункту свѣдомой досконалости. Есть то праця духовна, котрой всегда и всюда належится перше мѣстце. Великіи суть богатства природы, чудесное устроєніе тѣлъ небесныхъ, але краснѣйшіи суть и большіи богатства, зложенны въ глубинахъ духа человѣческаго. Наука выдобывае ихъ на верхъ въ формѣ умысловаго свѣтла, которое поставлене на выжинахъ общаго бытія, на выставѣ всемірной поступу человѣчества, привлекае каждого магичною силою; подъ вліяніемъ того свѣтла прибирае цѣле человѣчество краснѣйшій видъ, а съ хаосу слѣпной конечности выдобываеся нанованье идеи. Съ яснымъ понятіемъ, съ благороднымъ чувствомъ, съ сильною волею иде такіи народъ напередъ, абы исполнити и розширити все, що добре и красне, и собѣ матеріальный добробытъ забезпечити. Если наука для каждого народа есть рѣчею важною, о скѣлько важнѣйшою и пожиточнѣйшою буде она для насъ, которыи позбавлены есмы многихъ матеріальныхъ условий для розвитія житія народнаго. Въ на-

уцѣ цѣла наша сила, цѣла наша будущнѣсть — она послѣдние але найсильнѣйше наше прибіжище. Дѣлаймо, дондеже день есть! Черпаймо изъ того неизмѣримого жерела воду животну, котрая, якъ въ русскихъ народныхъ сказкахъ оповѣдаеся, додае титанической силы; она покрѣпитъ умы и сердца наши, повстануть межи нами могущіи богатыры, которыи силою духа своего поставлять насъ на рѣвнѣ съ другими образованными народами. Ново открытый университетъ дае до того добру способность. Университетъ — то пристанище найвысшого умысловаго образованія и научныхъ изслѣдованій, стоящій якъ бы свѣтильникъ верху горы, обдаренный свободою и великими средствами къ достиженію своей цѣли. Исторія университетовъ есть отъ кѣлькохъ столѣтій исторією умственного розвитія и поступу народѣвъ. Университетъ мае не только репрезентовати науку и подавати певну мѣру фаховыхъ вѣдомостей, але такожь стягати до винограду робѣтниківъ, которыи бы, жиючи житьемъ народа, тое житье познали и сильнѣйше подѣисили — и въ томъ лежить его етична задача. Наука есть для себе самой цѣлею; но та правда не выключаетъ навѣтъ по засадамъ трансцендентальной философіи другихъ головныхъ ей знаменъ, а именно що она повинна быти живоотною и житєдайною. Гармонійное образование розуму, сердца и воли становить взглядне совершенство человека. Умъ, найвысша сила душевна, мусить получитися съ любовію, принципомъ животворящей силы, абы слово сталося тѣломъ, мысль дѣйствительностію.

Академики повинны не только умственно образоватися чистымъ идеальнымъ стремленіемъ, повинны набрати гарту души, абы все тое, що разъ яко правдивое и доброе узнали, въ практичнѣмъ житію безъ взгляду на личныи корысти визнавали и отвѣтно дѣйствовали. Та висока задача исполнится, если изъ нашего университета будутъ выходить не трусливыи карьеровичѣ, але мужи, которыи съ оружіемъ глубокого знанія и сильного переконанья будутъ смѣло, всенародно и ревно дѣлати для морального и матеріального поднесенья бѣднаго народа нашего.

Университетъ дае слушателямъ велику свободу — бо надѣеся, що они той дорогоценности надѣжувати не будутъ. Академики повинны изъ ней корыстати для всесторонного образованія и утвержденія моральныхъ засадъ — бо то суть головныи подставы ихъ будущаго дѣланія.

Для достиженія тыхъ высокихъ цѣлей, которыи передъ нами розкрываються, есть насампередъ конечно потребною еднѣсть, мати щастливого и полезнаго успѣванія всѣхъ общихъ дѣлъ. Если межи нами споры поветають, удаймося до безсторонного, справедливого, хотя строгаго судіи. Громада великій человекъ, каже русская пословица; яко Русины удаймося до найвысшого громадекаго суду — а тымъ есть

наука, соединяющая всѣхъ образованныхъ людей. Подъ ей вліяніемъ утихомиряются наметности, выясняются ненорозумѣнія, упадае все, що есть поверховне, припадкове и субъективне, а збѣтае тѣлько одна объективна правда.

Такіи суть мои погляды, таке становиско я заняти постановилъ.

Наконецъ осмѣляюся выразити одно прошеніе, абысьте дорогіи Родимці мене въ моимъ тяжкѣмъ и важнѣмъ предпринятію веспирати благоволили; не желаю того для себе, але для доброй справы, которой все служить повинни.

ИЗЪ НОВѢЙШИХЪ ИЗЪОБРЕТЕНІЙ.

Діагометръ. Проф. Пальміери изобрѣлъ новый аппаратъ т. з. діагометръ, до выпробованья олѣю, оливы, и тканнѣ. Аппаратъ той выказовати буде доброту оливы, отличати буде оливу отъ олѣю, оказовати чи олива — хотя бы наилучшая — не есть съ олѣмъ смѣшана, буде отрѣжнати роды олѣю, а наконецъ, буде показовати чи въ тканинахъ которыхъ продають, яко правдивыи баволияныи, находится баволна, и кѣлько еи тамъ есть. Неаполитанская изба для торговли и штукъ красныхъ выражаючи за тое изобрѣтеніе полную признательность проф. Пальміери, оголосила точное описанье аппарата вразъ съ инструкцією, якъ его належитися употребляти.

Машина до писанья для своей практичности входитъ що разъ бѣльше въ употребленіе. Есть ей ажъ два роды: машина Ганзена, есть дуже дорогая и прото меньше еи употребляютъ, и машина изобрѣтенія американца Lathacu Sholles. Послѣдняя есть практичнѣйша и въ Соединенныхъ штатахъ есть отъ якогось часу въ уживанью. Зъ объема и поверховного вида, подобна есть она до машины до шитья. Писанье отбываеся черезъ притисканье (якъ на фортепьянѣ) клавишѣвъ, съ котрыхъ каждый отбиваетъ букву, або число. Письмо, а лучше сказати друкъ, есть выразное и точное. Коли машиною можна въ одной минутѣ написати 60 слѣвъ, наилучшій писарь може въ тѣмъ часѣ рукою тѣлько 30 слѣвъ написати. Отже машина та прискоряетъ два разы роботу. Современно можна отримати и значное число копій. Наука способу писанья тревае найдолше 14 дней. Такои машины уживаютъ теперь въ Америцѣ все наибѣльшіи товарищества телеграфичныи, адвокаты и правительственныи власти. Общество Western Union Telegraph Company и Illinois Central Rail-road Comp. которыхъ по всѣхъ бѣльшихъ мѣстахъ мають свои фвліи и тысячи залагоджають интересѣвъ, отъ часу нового писанья машиною заощадили рочно 200.000 долларѣвъ. Машина стоить наибѣльше 125 доллар. однакъ машина найновѣйшой конструкторіи нѣкого Дауля має тѣлько стояти 50 доллар. Можно еѣ легко переносити.

ЛИТЕРАТУРНЫИ ИЗВѢСТІЯ.

Новое житье — новый ладъ, подъ такимъ заглавіемъ выйдѣ незадолго брошюрки изданая грамотными жителями Лабшина, которыхъ уже минувшого года „Тальмудъ“ издали. Книжечка та составлена довольно оригинально стихомъ и прозою. Цѣна 10 кр

— Якъ зачуваемъ, намѣряе г. Желеховскій зрѣбити новое прекрасное изданіе „Маруси“ съ иллюстраціями.

— Редакція „Ластѣвки“ печатаетъ въ ставропигійской типографіи книжочку для дѣтей подъ з. „Наша хата.“

— Въ другѣй львовской типографіи печатаются „По-вѣсти для дѣтей“ проф. Ем. Огоновского, но кѣ сожалѣнію правописью ц. к. рады школьной.

Лопата, юмористическая газета зачала выходить въ Черновцахъ. Першій ей Н-ръ уложенный досытъ удачно, а гдѣкуды дослѣдный таки правдивый юморъ. Мы совѣтавалибъ тѣлько пчт. редакціи, чтобы старалася не локализовати „Лопаты“ на Черновци или Буковину, но стремити кѣ тому, чтобы газетка возбуждала интересъ всей австр. Руси, подобно, якъ старшій „Страхопудъ“. Еслибъ все Н-ра такъ были издаваемыи, якъ Н-ръ. 1. то смѣло моглибы мы припоручити „Лопату“ нашему кружку читательства. Предплата выноситъ на цѣлый годъ 4 зр

Извѣстный лингвистъ Малиновскій издавшій недавно славянскую грамматику, изготавилъ — якъ изъ Познаня доносятъ — на дняхъ рукописъ грамматики малорусского нарѣчія, которая кажется и поступитъ незадолго въ печатню.

Посля найновѣйшихъ извѣстій, знаменитый писатель Жюль Вернъ (Jules Verne) авторъ такихъ сензаціонныхъ романѣвъ, якъ „Подорожъ вокругъ земли,“ и прч. издастъ скорѣ сочиненіе Michel Strogonoff въ которѣмъ буде описанье подорожи изъ Москвы до Иркутска.

— Въ Temps помѣщаеся романъ Сталъ „Maroussia“ передѣланный, якъ сказано, изъ русской легенды de markovovzok (Марко Вовчокъ). Видко, французы много скорыстають изъ русской литературы и жизни!

Домашній скотъ. Руководство для малыхъ земледѣльцевъ, якъ домашній скотъ кормити, множити, плекати, употребляти и отъ недугѣвъ захороняти, чтобы зъ него по возможности безпечную корысть мати. Написалъ Игнатій Галька. Львовъ. 1875. Подъ повысимъ заглавіемъ розсылае теперь общ. Мих. Качковского уже IV-тую книжечку своимъ членамъ. Книжечка та дуже полезная для нашего народа, именно для зрѣлыхъ господарныхъ селянѣвъ. Въ гдѣякихъ мѣстцахъ тѣлько можнабы сказати, що за высоко писана, зважаючи що наши селяне еще нѣякого приготавленья не мають до читанья научно-хозяйственныхъ хотя и популярныхъ сочиненій. Отъ подробнѣйшого розбора на теперь воздержуеся, надѣючисъ незадолго замѣтити обширнѣйшій розборъ изданныхъ до теперь книжечокъ общ. Качковского.

Якъ довѣдуемъся, печатати буде Общество Мих. Качковского яко V. книжечку „Любовь отчины“ о. Ружицкого. Подъ такимъ заглавіемъ составилъ авторъ найновѣйшую исторію гал. Руси.

В С Я Ч И Н А.

— **Злодѣйскій промыслъ.** Въ парижскомъ театрѣ Variété выступаетъ теперь актеръ Моррисъ. Выходитъ онъ на сцену въ черной одежи и перемѣняетъ еи таки въ очахъ публики то въ костюмъ селянки, матрозы, старца и проч. Актеръ той має теперь въ Лондонѣ опасного соперника, хотя той дѣйствуетъ совсемъ въ инѣй галузи штуки. Отъ якогось часу выставлены суть лондонскіи ювелиры и банкиры на особенного рода обманство. И такъ и. пр. входитъ до skleпу якіеся старшій, якъ здаеся по одежи, богатый панъ съ сивою

бороною, и жадає оглянути якій брильянтовій гарнитуръ; хоче, якъ каже, своей женѣ якій подарокъ зроби́ти въ день ей уродинъ. Показують ему розличныи дорогоценности, онъ оглядає все уважно — и однимъ скокомъ удаляєсь зъ склепу. Купци и купчики выльтають на нимъ, — старикъ счезъ; тільки передъ склепомъ оглядає якась дѣвчина выставленныи рѣчи, больше на улицѣ никого не видно. Або снова до какой банкирской конторы входитъ якій багато огадолованный локай и жадає замѣняти якій значный банкнотъ, для своего пана. Но якъ только вычислѣть гроши, хватає онъ въ мигъ и гроши и банкнотъ и утѣкає. Выльтають всѣ зъ конторы, гонять за нимъ ажъ до найблизшого рогу улицы, но тамъ зникъ уже локай; на противъ иде лишь похитуючись добре подхмеленый матрозъ, но онъ каже, що ніякого локая не видалъ. Такии крадежи случались отъ колькохъ мѣсяцевъ дуже часто, но полиція ніякъ не могла злодѣя выкрити. Ажъ разъ слѣдующее случилось: Одинъ купецъ прійшовъ скорше якъ звичайно до дому, но засталъ двери розбитыи. Скоренько вернувся тихцемъ на улицу, и прикликалъ колькохъ полицавъ; двоихъ зъ нихъ остало при входѣ до дому на стражи, а прочіи съ купцемъ ввійшли въ середину, до комнаты, где нашли злодѣя совсемъ занятого перегляданьемъ бюрка. Полисмены кинулись на него, но онъ якось вывинулся имъ, збѣгъ сходами, но коли видѣлъ, що полисмены за нимъ бѣгутъ, утѣкъ въ якусь комнату въ томъ домѣ. Полисмены за нимъ; но въ комнатѣ не было и слѣду якого злодѣя а только на постели сидѣлъ старецъ уломный, хоровитый, и дрожачимъ голосомъ нарѣкалъ, чого ему перескажиають. Понеже зъ комнаты тои не было другого выхода такъ полисмены не хотѣли уступити и брались до старця. Но старецъ, якъ только кто доткнулся его, то кричалъ зъ болію и божился, що ніякъ таки зъ мѣсяца рушитися не може. Но коли одинъ агентъ полицейскій подносилъ старца, впала ему въ око стѣжка, которою старецъ былъ оперезанный; онъ потянулъ за ню, ажъ ту уломный старецъ — перемѣнился въ жвавого жолтибра. Такимъ способомъ выявился злодѣй, а увидѣвши, що уже ніякъ не выкрутится, признался до всего. Есть то американецъ и зовеса Джемсъ Вестернъ.

Пустинникъ за нашихъ часѣвъ. Англійчикъ Гамилтонъ, казалъ собѣ заложити въ Cobham въ графствѣ Surrey великій паркъ, и щобы романтичный повабъ его увеличити, захотѣлъ онъ для построенной пустыни такожь мати и живого пустинника. Розказалъ протое черезъ публичныи газеты такого шукати. Уловія, которыми онъ вымагалъ отъ такого пустинника были слѣдующіи: онъ долженъ былъ зъобовязатися вступити на 7 лѣтъ, по истеченью которыхъ малъ получить 70) гинеевъ. Онъ не долженъ ничъ съ собою принести кромѣ библіи, очокъ, телескопа, рогожи для постелей, бесаги вмѣсто подушки и кланейдры. Напоємъ его мала быти вода зъ потока що плыль мимо его комѣрки; харчъ малъ ему щоденно приносить служащій, который не долженъ былъ ніякого слова до него мовити. Пустинникъ долженъ былъ убраться въ чернечу одежь, ногтей не обрѣзовати, не голилися и сандалы носити. Не долженъ былъ отдалятися зъ мѣстца для него назначенного. — Гамилтонъ найшоль истинно такого чоловіка, который дался приманити, но онъ не выдержалъ долше якъ — 3 недѣли.

Чортъ яко адвокатъ: Чи были Вы у кліента, щобы ему мою ликвидацію предложить, запыталъ адвокатъ писаря.

„Такъ есть.“ отвѣтилъ тойже.

„И що жъ онъ на тое сказалъ?“

„Казалъ, щобы я собѣ до чорта съ тимъ поїшовъ.“

„Такъ? и що Вы здѣлали потомъ.“

„Но, та прійшовъ я до Васъ г. адвокатъ!“

— До одного священника прійшла стара баба и пыталась въ великомъ смутку и съ тужнымъ лицемъ, чи она по смерти поїде до неба? Священникъ отвѣтилъ: „Не грьзѣтся; Вы поїдете певно до неба, понеже въ св. писмѣхъ стоитъ: въ пеклѣ буде плачь и скрежетъ зубѣвъ, а Вы не маєте ани одиѣсенского зуба.“

Новинки.

Баль устроиваемый Общ. „Акад. Кружокъ“ отбудется непременно дня 27 Янв. (8 Февр.) въ саялахъ „Народ. Дома“. Комитетъ устрояющій починилъ великіи приготовления въ цѣли хорошаго устроєнія бала. Комитетъ надѣеся много гостей изъ провинціи.

Съ пріятностію довьдуемся, що до основателей недавно завязавшогося Общества археологичного во Львовѣ, належитъ тоже и нашъ Высокоуважаемый трудолюбивый историкъ проф. Дрѣ. Изидоръ Шараневичъ. Тое Общество, якъ увѣдали мы зъ достовѣрнаго жерела, намѣрає звернути передъ всѣмъ увагу на археологичныи останки, которые знаходятся по нашихъ церквахъ.

Кореспонденція редакціи: Г-жа Петр. Б. въ Уг.: предплата кончится Вамъ съ концемъ I. квартала 1876 г. Г-жа Е. К. въ Уг.: Мы получили предплату за I. и II. кварталъ. Г. Ив. Я. въ Стар.: Предплату и 1 зр. на общ. М. Качк. получили и секретарю доручили. О. Ал. К. въ Д.: Вы еще въ рестації у насъ за III. и IV. кв. 1875. Присланыи 1 зр. 80 кр. записали мы на 1876 г.

Въ редакціи „Друга“ сложили: Впр. о. деканъ Левъ Полевый на „А. Кружокъ“ 2 зр. на буреу Нар. Дома 2 зр. на Герцеговинцевъ 2 р. 40 о. Лукашевичъ на „А. Кружокъ“ 1 зр.

Отъ издательства.

Въ имя Господне розсылаемъ Ч 1. Починивши возможныи улучшенія въ издательствѣ побѣльшивши объемъ „Друга“ не подвысшаячи предплаты, при такъ утяжливыхъ обстоятельствахъ, надѣемся, що и итч. Родимци попрутъ наши усилія.

Въ Администраціи получить можна еще рочники „Друга“ зъ 1874 г. по 2 зр. 70 кр. и зъ 1875 г. по 3 зр. 60 кр.

Въ пользу славянскихъ семействъ

пострадавшихъ во время смутъ

ВЪ ГЕРЦЕГОВИНѢ И БОСНІИ

продается свѣжо появившаяся полу-историческая повѣсть подъ заглавіемъ

ПЕРЕКИНЧИКЪ.

Сочиненіе то можно получить по цѣнѣ 16 кр. за экземпляръ въ книжной лавцѣ Ставропигійского Института во Львовѣ. Также можно замовляти посредствомъ русской Бесѣды въ Черновцахъ (у г. Вѣнцовского); посредствомъ редакціи „Русской Рады“ въ Коломыѣ; посредствомъ г. Анатоля Кордаевича (оконченного слушателя св. богословія) въ Самборѣ (Перемышльская улица); посредствомъ г. Ивана Решетыла въ Перемышлѣ.

Замовляющіи съ пересылкою подъ бандеролею добавляють 5 кр. на оплату почтовую.

Властитель и издатель „Академическій Кружокъ.“ За редакцію отвѣчає Алексей О. Зафѣвскій.

Изъ типографіи Института Ставропигійского во Львовѣ 1876.